

4 Oppvekst og levekår

- 4.1 Innledning
- 4.2 Barnehage
- 4.3 Ressurscenteret for styrket barnehagetilbud
- 4.4 Skole og SFO (skolefritidsordning)
- 4.5 Kulturskolen
- 4.6 Johannes læringscenter
- 4.7 PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste)
- 4.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten
- 4.9 Ungdom og fritid
- 4.10 Barneverntjenester
- 4.11 EMbo Stavanger (boligtilbud for enslige mindreårige flyktninger)
- 4.12 Helse- og sosialkontor
- 4.13 Helsehuset Stavanger
- 4.14 Alders- og sykehjem
- 4.15 Hjemmebaserte tjenester
- 4.16 Stavanger hjemmehjelp
- 4.17 Fysio- og ergoterapitjenesten
- 4.18 Tekniske hjemmetjenester
- 4.19 Rehabiliteringsseksjonen
- 4.20 Dagsenter og avlastning
- 4.21 Nav-kontorene
- 4.22 Arbeidstreningssesksjonen
- 4.23 Flyktningeseksjonen
- 4.24 Krisesenteret
- 4.25 Stavanger legevakt

Aktivitetsnivået innen Oppvekst og levekår må tilpasses reduserte økonomiske rammer. Det er nødvendig å redusere nivået på flere tjenestetilbud. Det er lagt vekt på å skjerme grunntjenester og brukere mest mulig. Igangsatte omstillingsaktiviteter med sikte på forebygging og egenmestring videreføres. Det er viktig å ivareta folkehelseperspektivet. Tidlig innsats (<http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Skole-og-utdanning/Pedagogisk-psykologisk-tjeneste/Tidlig-innsats/>), Rett hjelp tidlig (<http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Barn-og-familie/barnehage/Barn-med-spesielle-behov/Tidlig-innsats-i-barnehagen/>) og Leve HELE LIVET (<http://stavanger.kommune.no/levehelelivet>) er fremdeles viktige satsingsområder.

4.1 Innledning

Tilpasning, konsolidering og utvikling

Store deler av tjenesteproduksjonen vil få redusert økonomisk handlingsrom. Det legges likevel vekt på at tiltak og aktiviteter skal ivareta bærende strategier innenfor oppvekst og levekår, og da med oppmerksomhet på tidlig innsats og *Leve HELE LIVET*.

Tilpasningene til en lavere økonomisk ramme vil berøre mange ansatte, og mange ansatte vil kunne få endring i arbeidssituasjonen. Det vil bli lagt vekt på at disse tilpasningene blir mest mulig smidige for de berørte.

Stavanger kommune leverer gode velferdstjenester til sine innbyggere. Det er imidlertid nødvendig nå å dempe forventningene til økte tjenestestandarder. Det er ikke mulig å innfri de stadig høyere forventningene om kvalitet og mangfold i tjenestetilbudet. Kommunen må nå særlig prioritere de grunnleggende tjenestene. Disse må omstilles i samsvar med endrede behov og oppdatert fagkunnskap om hvordan behov kan dekkes på en fornuftig måte. Demografiske endringer får rask effekt innen barnehage- og skoleområdet. Helse- og omsorgstjenestene til de eldre bør de nærmeste årene tilpasses mindre årskull av de eldste eldre.

Et viktig perspektiv blir å konsentrere utviklingstiltakene innen oppvekst- og levekårsfeltet til tiltak som er begrunnet med forebygging, rehabilitering eller effektivisering. Det er viktig at folkehelseperspektivet ivaretas og at vi bygger videre på tidlig innsats som prinsipp, både overfor de yngste og de eldste. Gode grunntjenester innen barnehage og skole er et viktig ledd i forebygging og tidlig innsats. De samlede aktivitetene under paraplyen *Leve HELE LIVET* er i kjernen av omstillingsarbeidet mot framtidens helse- og omsorgstjenester.

Barnehage

Stavanger kommune har full barnehagedekning etter barnehagelovens definisjon. Rådmannen arbeider kontinuerlig med å finne balansen mellom nok plasser og antall barn med rett til plass. Barn uten lovfestet rett får ikke tilbud om plass ved ledig kapasitet.

Barnehageutbygging, kapasitet og behov må ses i et lenger tidsperspektiv enn planperioden. For å kunne dimensjonere antall barnehageplasser riktig i forhold til behovet, blir barnehagebruksplanen rullert jevnlig.

I planperioden foreslår rådmannen at det prioriteres å opprettholde og videreutvikle kvaliteten på det ordinære barnehagetilbudet og styrket barnehagetilbud. Nivået på grunnbemanningen blir opprettholdt for å ivareta det allmennpedagogiske tilbudet. Lovfestet rett til barnehageplass og retten til spesialpedagogisk hjelp blir også ivaretatt.

For å oppnå dette innen de økonomiske rammene må det foretas omstillinger av driften. Enkelte tiltak som ikke inngår i det ordinære barnehagetilbudet, som barneparker, familiebarnehager og åpne barnehager, blir avviklet eller redusert. Videre foreslår rådmannen en endring i søskenmoderasjonen i egenbetalingsordningen.

Kvalitet i barnehagen henger nøye sammen med tilstrekkelig antall pedagogiske ledere med godkjent utdanning. Å rekruttere og beholde pedagogiske ledere er fortsatt et prioritert område.

For å opprettholde og videreutvikle kvaliteten vil kompetanseutvikling fortsatt være et prioritert område for alle grupper ansatte. Rammene til kompetanseutviklingstiltak opprettholdes på dagens nivå. Tiltakene er knyttet til satsingsområdene i Stavangerbarnehagen. Kvalitetsplanen [Stadig bedre](http://www.stavanger.kommune.no/PageFiles/5249/Kvalitetsplan%202011-2015ny.pdf) (<http://www.stavanger.kommune.no/PageFiles/5249/Kvalitetsplan%202011-2015ny.pdf>), språktiltaket og støtte til assistenter

som tar fagarbeiderutdanning blir prioritert.

Det tverrfaglige samarbeidet med *Rett hjelp tidlig* fortsetter. Et veiledningskorps etableres for å gi flerspråklige barn et best mulig tilbud i barnehagen.

En reduksjon i driftsrammen til kommunale barnehager medfører en reduksjon i driftsrammen til de private barnehagene, med full budsjetteffekt fra 2017.

Skole

Grunnskolen skal gi alle barn gode grunnleggende ferdigheter, tro på sine egne evner og håp for framtiden. Dette skal være grunnlaget for videre liv, læring og virke. Også innenfor knappere økonomiske rammer må skolen gi elevene den kompetansen den enkelte og samfunnet vil trenge i framtiden.

For å tilpasse driften til de økonomiske rammene, foreslås det relativt store reduksjoner i det samlede budsjett til skole og SFO. Det ordinære opplæringstilbudet er søkt skjermet i størst mulig grad, og det er lagt vekt på å avvikle eller redusere enkelte ikke-lovpålagte tiltak. Stavangerskolen vil fortsatt være en god skole, men reduksjonen vil likevel innebære et betydelig omstillingsarbeid for den enkelte skole. Endringene vil være krevende, og det vil være viktig med god støtte og oppfølgingsarbeid.

Viktige strategier for utvikling av Stavangerskolen er tidlig innsats, tilpasset opplæring og inkludering. I skolen legges det vekt på systematisk og god kartlegging fra første dag. Videre prioriteres analyse og oppfølging av det enkelte barns læringsresultater. Styrkingstiltak skal settes inn tidlig og være intensive, slik at barn kommer raskt videre i sin læring og utvikling.

Et kjennetegn ved læring er at den skjer i et fellesskap, og et viktig mål for læringen er å kunne fungere i dette fellesskapet. Individuell tilpasning og tilrettelegging skal forenes med inkludering i opplæringen. Å mestre dette krever høy fagkompetanse hos de ansatte, gode holdninger og vilje til å inkludere. Kompetanseutvikling for lærere og skoleledere vil fortsatt være viktig for å kunne møte de utfordringene skolene står overfor.

I løpet av 2015 vil det bli lagt fram en egen sak om skolestrukturen i kommunen med sikte på best mulig tilpasning til befolkningsutviklingen og hensiktsmessig driftsøkonomi.

Barn og unge

I strategiplan for folkehelsearbeid i Stavanger legger føringer for at barn og unge som lever i familier med vedvarende lav inntekt, skal gis muligheter til å utvikle ferdigheter i tråd med sitt evnenivå. Helhetlige tiltak som bidrar til at barn og unge i nevnte gruppe går i barnehage og når læringsmålene på skolen, vil være avgjørende for at de skal være i stand til å forsørge seg selv som voksne. Inkluderende tiltak i barnehage og skole vil være viktig. I tillegg vil et godt utbygd støtteapparat som helsestasjons- og skolehelsetjeneste, PPT, fritid, barnevern og Nav være viktig for barn og unge med hjelpebehov.

Ungdomsundersøkelsen *Hør på meg* (<http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2014/Hoer-paa-meg>) i Stavanger i 2013 viste at de fleste ungdommene i Stavanger har det bra, har et godt forhold til foreldrene og tar gode valg. Undersøkelsen viste imidlertid også at en del ungdommer sliter med psykiske vansker, spesielt en del jenter og en mindre andel gutter. Fastlegene, Skolehelsetjenesten, Helsestasjon for ungdom, Familiesenteret, Uteseksjonen og Psykologtjenesten har en viktig oppgave i å se og tilby ungdommene og deres foreldre råd og veiledning, som kan bidra til å bedre ungdommenes psykiske helse.

For å lykkes i dette arbeidet blir det viktig å opprettholde og utvikle gode og helhetlige tiltak basert på kunnskap og forskning om barn og unges utvikling, behov og interesser. Samarbeid mellom kommunale virksomheter og frivillige lag og organisasjoner vil også være av stor betydning. Det arbeides nå med en

helhetlig samhandlingsstrategi for kommunens samarbeid med frivillige lag og organisasjoner.

Frivillighetssentralene er evaluert og evalueringen avdekker behov for frivillighetssentral i alle bydeler. Bystyret støtter at det etableres en ny frivillighetssentral, og at den fortrinnsvis legges i Madla. Rådmannen vurderer kommunens økonomiske handlingsrom slik at det ikke er mulig å etablere ny frivillighetssentral i denne handlings- og økonomiplanperioden.

Levekår

Hovedutfordringen innen levekårsområdet er å bringe tjeneste- og kostnadsnivå i samsvar med kommunens økonomiske handlingsrom, samtidig som kommunen skal ivareta nye og økte behov innenfor disponibel ramme:

- Utgiftene til økonomisk sosialhjelp øker og kan øke ytterligere dersom arbeidsmarkedssituasjonen i regionen forverres.
- Mange venter på plass i bofellesskap, særlig bofellesskap for personer med psykisk utviklingshemming og med psykiske lidelser. Det er viktig at utbyggingsplanene for bofellesskap for disse gruppene gjennomføres.
- Antall vanskeligstilte boligsøkere er fortsatt høyt. En trygg bosituasjon er et viktig fundament for både voksne og barn. Barnefamiliene prioriteres i boligtildelingen.
- Samhandlingsreformen har ført til økt press på de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

Stavanger kommune har høyere ressursbruk innen de samlede helse- og omsorgstjenestene enn snittet for de andre storbyene. Til tross for at mange står på venteliste for sykehjemsplass, har Stavanger kommune høy dekningsgrad for heldøgntilbud til eldre sammenlignet med de andre storbyene i ASSS-nettverket. Sammenligninger med de andre storbyene indikerer høyere dekningsgrad og ressursbruk. Dette er problemstillinger som rådmannen vil analysere videre som grunnlag for forslag om ytterligere tilpasninger.

Det er også viktig at kommunen aktivt forbereder innrettingen av tjenestene for å møte veksten i antall eldre som kommer etter 2020. Med velstandsøkningen har de eldre stadig bedre helse. Som følge av bedre personlig økonomi og tilgang til hjelpemidler, er mulighetene for å klare seg selv i egen bolig blitt vesentlig større. Det er viktig at kommunens tjenester understøtter viljen og evnen til egenmestring og egenomsorg. Dette skjer best utenfor institusjon.

Rådmannen vil satse mye på å gjennomføre ideene i *Leve HELE LIVET*, omstillingsarbeidet som er i gang innen hjemmebaserte tjenester og den fagutviklingen som skjer gjennom etableringen av [Helsehuset Stavanger](http://www.stavanger.kommune.no/helsehuset) (<http://www.stavanger.kommune.no/helsehuset>). Utrulling av [Hverdagsrehabilitering](http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skiema/Helse/Helsehuset-Stavanger/Leve-HELE-LIVET1/Hverdagsrehabilitering-pa-Madla/) (<http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skiema/Helse/Helsehuset-Stavanger/Leve-HELE-LIVET1/Hverdagsrehabilitering-pa-Madla/>) i alle bydeler er én prioritert satsing. Frisklivssentral og velferdsteknologi er eksempler på andre satsinger.

Omstillingsarbeidet er krevende og må pågå over lenger tid. Omstillingen krever ny kompetanse, endring av arbeidsprosesser og holdningsendring hos ansatte og innbyggere. Erfaringene så langt i Stavanger viser imidlertid at det gir effekt. Omstillingsarbeidet krever omprioritering av ressursbruken innen helse- og omsorgstjenestene, fra institusjonstjenester til hjemmebaserte tjenester, og fra hjelpetjenester til rehabilitering og selvhjelp. Som en del av dette omstillingsarbeidet finner rådmannen det forsvarlig å justere dekningsgrad for heldøgntilbud til eldre over 80 år. Rådmannen foreslår å avvikle Mosheim sykehjem og Vålandstunet sykehjem, med til sammen 72 plasser, fra 2015. Dekningsgraden blir da 23 %. Den vil imidlertid stige til 25 % igjen når det nye sykehjemmet i Lervig står ferdig.

Legetjenester, legevakt

Stavanger kommune har et sørge-for-ansvar for nødvendige helsetjenester for alle som bor eller midlertidig

oppholder seg i Stavanger kommune. Dette ansvaret innebærer blant annet dimensjonering og kvalitetssikring av legetjenesten. Stavanger kommune jobber kontinuerlig med å sikre at det er tilstrekkelig kapasitet hos fastlegene, slik at kommunen kan ivareta innbyggernes behov for legetjenester. Samtidig videreføres arbeidet knyttet til kvalitetsutvikling av tjenesten.

Sykehjemslegevakten bidrar til å holde antall unødvendige innleggelse i sykehus nede, og sikrer en tryggere overføring av brukerne mellom hjem og institusjon, og mellom sykehus og sykehjem. Sykehjemslegevakten er også sentral i å sikre god kvalitet og forutsigbarhet for øyeblikkelig hjelp-tilbudet. Fram til 2016 er det planlagt å øke øyeblikkelig hjelp-tilbudet ved Stokka sykehjem til totalt 16 plasser. Tre av disse plassene disponeres av Sola og Randaberg. Pasienter med behov for tilbud har ofte et mer akutt og komplekst sykdomsbilde. En videre økning vil derfor kunne gi nye utfordringer og dimensjoneringsbehov for sykehjemslegevakten.

I løpet av 2015 skal Stavanger legevakt ta i bruk det nye nødnettet, som skal bidra til bedre tilgjengelighet, styrket samhandling og bedret sikkerhet. God opplæring er nødvendig for å sikre tilgjengelige, kompetente og trygge ansatte. I tillegg til opplæringskostnader vil kommunen også få ansvaret for driftskostnadene.

Gjennom samhandlingsreformen og folkehelseloven har kommunen fått et større ansvar for å legge til rette for et fremtidsrettet folkehelsearbeid, i tillegg til mer forebyggende arbeid innenfor helse- og omsorgstjenestene. Stavanger kommune synliggjør dette ansvaret i *Strategiplan for folkehelsearbeidet 2013-2029* (<http://www.stavanger.kommune.no/PageFiles/3248/Strategiplan%20folkehelse%202013-2029.pdf>).

Folkehelsearbeidet har også fått en sentral rolle i forslaget til ny kommuneplan for perioden 2014-2029. Denne forankringen på overordnet nivå bidrar til å synliggjøre viktigheten av prinsippet om «helse i alt vi gjør.» Stavanger kommune jobber aktivt med å realisere de høye ambisjonene for folkehelsearbeidet.

4.2 Barnehage

4.2.1 Tjenestebeskrivelse

Barnehagene gir et pedagogisk tilbud til barn i alderen 1–5 år. Kommunen har plikt til å tilby alle barn med lovfestet rett en barnehageplass, jf. barnehageloven § 12a. Per september 2014 har 7697 barn plass i barnehage, i hovedsak ordinære heldagsplasser. I tillegg har kommunen per i dag tilrettelagte avdelinger for barn med store funksjonsvansker (STA-avdelinger), familiegruppe for foreldre som trenger støtte i foreldrerollen, innføringsbarnehage for nyankomne flyktninger, tospråklige assistenter, åpne barnehager og familiebarnehager. Alle tilbudene er et ledd i tidlig innsats og har et forebyggende perspektiv.

Kommunen har full barnehagedekning etter departementets definisjon. Barnehagebruksplanen, som blant annet viser kommunens samlede kapasitet på barnehageområdet sett opp mot framtidig behov for plasser, er styrende for videre utbygging, rehabilitering og eventuell sanering av uegnede bygg.

Økonomi for Barnehage 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	1 050 358	1 050 358	1 050 358	1 050 358
Driftskonsekvenser av investeringer:					
41	Helårseffekter av barnehageprosjekter ferdigstillt 2014	2 000	2 000	2 000	2 000
Endringer:					
91	Pedagogisk bemanning, tilpasning til barnehagelovens krav	6 000	6 000	6 000	6 000
92	Kompetanseheving	500	1 500	2 500	2 500
93	Effekt av ny beregningsmetode, tilskudd ikke-kommunale barnehager	0	5 000	-2 000	-6 000
94	Økt foreldrebetaling, endring i satser	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
95	Omstilling av området "styrket barnehagetilbud"	-4 000	-6 900	-6 900	-6 900
96	Barnepark, familiebhg. og åpne bhg. samt drift av kommunale bhg. i leide bygg, avvikling	-3 000	-5 400	-5 400	-5 400
97	Barnepark, familiebhg. og åpne bhg. samt drift av kommunale bhg. i leide bygg, avvikling	-10 000	-15 000	-15 000	-15 000
98	Redusere tilskuddet til SBF-ordningen, barnehage, med 50 %	-100	-100	-100	-100
99	Tospråklige assistenter, språktiltak, helsetjenester for flerspråklige, reduksjon	-1 100	-2 800	-2 800	-2 800
100	Effektiviseringskrav	-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
	Interne budsjettkorrigeringer	533	533	533	533
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		1 024 991	1 018 991	1 012 991	1 008 991

Tabell 4.1 Økonomi for Barnehage 2015–2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammeren vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.2.2 Prioriterte oppgaver

Dimensjonering

Barnehagetilbudet skal dimensjoneres for å sikre tilbud til alle med rett på plass. Videre må organisatoriske tilpasninger gjennomføres for å tilpasse driften til de økonomiske rammene.

Opprettholde og videreutvikle kvaliteten

Rådmannen foreslår å prioritere å opprettholde og videreutvikle kvaliteten på det ordinære barnehagetilbudet, styrket barnehagetilbud til barn med rett til spesialpedagogisk hjelp og tiltak rettet mot flerspråklige barn. Det er fremdeles fokus på tidlig innsats, og *Rett hjelp tidlig* blir videreført. Tverrfaglige kompetansehevingstiltak samt system for å oppdage barn som trenger hjelp så tidlig som mulig prioriteres.

Stavangerbarnehagen – en felles plattform for kvalitet

Stavangerbarnehagen skal videreutvikles med fokus på kvalitet. Personalets pedagogiske kompetanse skal fremmes som den viktigste kvalitetsfaktoren for barnehagen. Stavanger-barnehagen skal være en felles kvalitetsstandard til barns beste, der omsorg, trygge relasjoner, læring og utvikling står sentralt. Kvalitetsstandarden skal være kjent for alle som jobber i barnehagesektoren, og for foreldrene. Den skal bidra til å sikre en hensiktsmessig, systematisk og målrettet organisering, for å gi et helhetlig og sammenhengende barnehagetilbud.

Stavangerbarnehagen skal ha en felles plattform som består av fire *kvalitetsfronter*: språkkompetanse, relasjonskompetanse, interkulturell kompetanse og kompetanse på tidlig innsats. Satsingsområdene for personalets pedagogiske kompetanse er valgt fordi de er grunnleggende, og fordi de fremmer utviklingen av barnets danning og læring. Kvalitetsfrontene er forankret i nasjonale og lokale føringer. Stavangerbarnehagens felles kvalitetsplattform er et viktig løft som vil bidra til å redusere kvalitetsvariasjon mellom barnehager.

Barn med behov for særskilte hjelp og støtte

Styrket barnehagetilbud består av Ressurscenteret som utfører spesialpedagogisk hjelp til kommunale barnehager, private barnehager, spesielt tilrettelagte avdelinger og barnehageavdeling for hørselshemmede. For å møte utfordringene innen styrket barnehagetilbud er ulike tiltak satt i system, blant annet forebygging og tidlig innsats i forhold til enkeltbarn og barnehagen. Tiltakene hever kompetansen til de ansatte i barnehagen slik at de skal kunne imøtekomme enkeltbarns og barnegruppers ulike behov. Kommunen arbeider målrettet for å opprettholde og videreutvikle kvaliteten, slik at tiltakene som iverksettes gir effekt til barnas beste.

Barn med store funksjonsvansker kan, etter anbefaling fra pedagogisk psykologisk tjeneste, få et individuelt tilrettelagt tilbud organisert i en ordinær barnehage. Disse barna har sitt tilbud ved en spesielt tilrettelagt avdeling og inkluderes i barnehagen ut fra egne forutsetninger. Behovet for dette tilbudet har endret seg de siste årene, og rådmannen foreslår å vurdere videre hvordan en kan tilrettelegge for en ytterligere effektivisering av ressursene i styrket barnehagetilbud.

Tiltak rettet mot flerspråklige barn

Stavanger kommune har en stor andel flerspråklige barn i barnehage. Av alle barn med barnehageplass per 2013 var 16,5 % flerspråklige (KOSTRA). Det har vært en jevn økning i andelen siden 2009, hvor andelen var på 9,8 %. Utfordringen er å gi disse barna et likeverdig barnehagetilbud, uavhengig av den enkelte barnehages kompetanse om gruppens behov.

Økningen i antall barnehager som gir tilbud til flerspråklige barn og arbeidsinnvandrere har ført til et stort behov for kompetanseheving og veiledning til barnehagene. Spesielt til barnehager som tidligere ikke har erfaringer med denne barnegruppen/foreldregruppen. Ressursene er omfordelt for bedre å kunne etablere et system for målrettet fordeling av kompetanse. Et veiledningskorps med ansvar for å kartlegge behov og

bistå barnehager som selv ikke har tilstrekkelig kunnskap er opprettet ved Innføringsbarnehagen ved Johannes læringscenter. Dette er et omstillingstiltak for å utnytte ressursene knyttet til flerspråklig arbeid i barnehage bedre.

Rekruttere og beholde barnehagelærere

Å ha tilstrekkelig antall pedagogiske ledere med godkjent utdanning ut fra krav i barnehageloven har lenge vært en utfordring i Stavanger. Andelen pedagogiske ledere økte fra 81,2 % i 2009 til 85,6 % i 2013. Likevel er det et stykke igjen før målet på 100 % er nådd. Finansiering av barnehagelovens krav om pedagogisk bemanning videreføres og tilpasningen gjennomføres. Kommunen prioriterer fortsatt tiltak for å rekruttere og beholde pedagogiske ledere og stimulere ansatte til å ta barnehagelærerutdanning. Som et ledd i å beholde styrere og gi økt trygghet i styrerrollen foreslås en økning i rammene på kr 200 000 slik at det er mulig å tilby veiledning til styrere som har behov for dette i en avgrenset periode.

Kompetanseutvikling

Barnehagetilbudet er nært knyttet til det samlede personalets kompetanse, både i form av formell utdanning og videreutvikling gjennom ulike etter- og videreutdanningstiltak. Rådmannen prioriterer tiltakene i tråd med i *Stavangerbarnehagen* og satsingsområdene i kvalitetsplanen *Stadig bedre*. Tiltakene omfatter alle grupper ansatte. For å styrke den faglige kvaliteten i barnehagene prioriterer rådmannen en liten økning i rammene for å gi flere assistenter mulighet til å ta fagarbeiderutdanning. Utover dette foreslås å opprettholde rammen for kompetansehevingstiltak innen barnehageområdet.

Tilpasning av aktivitetsnivå til reduserte rammer

Administrasjonsressurser

I 2014 ble det i *sak 14/1050 Styrket ledelse på barnehageområdet* gjort vedtak om å øke rammene med kr 4,5 mill. De økte rammene er vedtatt brukt til å øke administrasjonsressursen til barnehagene, og styrke barnehagesjefens arbeid med strategisk ledelse og styring. For å tilpasse driften til rammene, foreslår rådmannen å redusere disse rammene med kr 2 mill. Administrasjonsressursen til barnehagene blir omfordelt og redusert slik at de minste barnehagene får økning i administrative ressurser, mens de største får en reduksjon. De minste får en økning i tråd med behovene som er omtalt i saken om styrket ledelse på barnehageområdet. Rammene til å styrke barnehagesjefens lederoppgaver blir også redusert.

Kjøkkenassistentsressurs

Rådmannen foreslår å trekke tilbake kjøkkenassistentsressursen som kommer i tillegg til barnehagens grunnbemanning.

Reduksjon i driften

Hafrsfjord og Bamsefaret åpne barnehager, Bekketunet familiebarnehage og Smiodden barnepark foreslår rådmannen avvirket fra høsten 2015. Videre foreslås også en reduksjon i driften av familiegruppa ved Kvaleberg barnehage fra høsten 2015.

Moderasjon/friplass på økonomisk grunnlag

Foreldrebetalingen skal ikke settes høyere enn en maksimalgrense (§ 1 Forskrift om foreldrebetaling i barnehage). Maksimalgrensa fastsettes hvert år i statsbudsjettet. I 2014 er maksimalgrensa for foreldrebetaling på kr 2405 per måned. Ifølge forskriftene skal kommunen sørge for moderasjonsordninger og tilby barnefamilier med lavest betalingsevne en reduksjon i, eller fritak for, foreldrebetaling.

I Stavanger kan familier med inntekt under kr 706 960 = 8G (G = folketrygdens grunnbeløp) søke om betalingsmoderasjon eller friplass på økonomisk grunnlag. Prisreduksjonen beregnes ut fra familiens samlede inntekt. Beløpet på 8G er høyt sammenlignet med andre kommuner. Rådmannen foreslår å senke inntektsgrensa, noe som betyr økte inntekter.

4.3 Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud

4.3.1 Tjenestebeskrivelse

Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud gir tilbud til barn med nedsatt funksjonsevne. Senteret gir spesialpedagogisk hjelp til private og kommunale barnehager i Stavanger ut fra enkeltvedtak etter opplæringsloven § 5-7 og § 2-6. Barn som ikke er begynt i barnehagen eller som i perioder er borte fra barnehagen kan motta spesialpedagogisk hjelp i hjemmet, eller i gruppe på Ressurssenteret.

Ressurssenteret har også ansatte som følger opp den spesialpedagogiske hjelpen i kommunale barnehager ut fra vedtak etter opplæringsloven § 5-7, og barnehageloven § 13 – såkalte oppfølgingstimer.

Per i dag får de private barnehagene tildelt økonomiske midler til oppfølgingstimer. I løpet av planperioden foreslås dette endret slik at oppfølgingstimene i private barnehager også blir gitt av ansatte fra ressurssenteret.

Antallet barn i barnehagene som får et styrket barnehagetilbud økte fra 481 barn i 2012 til 522 i 2013. I 2013 hadde 6,9 % av barna i kommunale barnehager et styrket tilbud, mens andelen var 5,3 % i private. Per september 2014 er det 409 barn som får et slikt tilbud, og det antas å øke med 50–100 barn ved utgangen av barnehageåret 2014/15.

Økonomi for Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	54 610	54 610	54 610	54 610
	Endringer:				
101	Omstilling av området "styrket barnehagetilbud"	4 000	6 900	6 900	6 900
102	Opprettholdelse av aktivitetsnivå i 2014	3 000	100	100	100
103	Psykisk helsestilling, avvikling	-350	-750	-750	-750
104	Effektiviseringskrav	-250	-250	-250	-250
	Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018	61 010	60 610	60 610	60 610

Tabell 4.2 Økonomi for Ressurssenteret for styrket barnehagetilbud 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.3.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Effektiv utnyttelse av ressursene

Rådmannen har som mål å opprettholde og videreutvikle primærtjenesten, som er å gi spesialpedagogisk hjelp til de barna som etter sakkyndig vurdering og enkeltvedtak har rett på det. For å nå målet med reduserte budsjettrammer viderefører senteret arbeidet med organisatoriske tilpasninger og effektivisering av driften. Rådmannen foreslår å vurdere hvordan en ytterligere kan effektivisere arbeidet innenfor styrket barnehagetilbud. Rådmannen foreslår videre at stilling til psykisk helsearbeid ved senteret avvikles fra høsten 2015.

Faglighet som forutsetning for effektivitet

Ressurssenteret vil i planperioden ha et særlig fokus på utvikling av tjenestene. Det er sammenheng mellom effektivitet, høy faglig kompetanse og endringskraft. God nok kompetanse er en forutsetning for at tiltak

har effekt. Et robust faglig miljø ligger til grunn for å få til endring og utvikling.

En stor organisasjon gir rom for fleksibel bruk av kompetanse og ressurser, og styrker det faglige miljøet gjennom kompetansedeling, internopplæring og veiledning. Ansatte ved Ressurscenteret tilbys faglige utfordringer og utvikling innenfor rammen av et robust fagmiljø i samsvar med kommunens arbeidsgiverstrategi. Ressurscenteret har på bakgrunn av dette så langt hatt god rekrutteringsevne.

4.4 Skole og SFO (skolefritidsordning)

4.4.1 Tjenestebeskrivelse

Grunnskolen i Stavanger gir opplæringstilbud til alle barn og unge som er bosatt i kommunen. Opplæringen tilpasses evner og forutsetninger hos den enkelte, og skolen samarbeider med foreldrene om elevenes læring. Elever som ikke har, eller kan få, tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett på spesialundervisning. Nyankomne elever med minoritetsbakgrunn har rett på særskilt språkopplæring. Skolefritidsordningen (SFO) er et fritidstilbud før og etter skoletid for elever på 1–4. trinn og for funksjonshemmede elever opp til 16 år.

Økonomi for Skole og SFO 2015-2018		2015	2016	2017	2018
Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014		1 340 542	1 340 542	1 340 542	1 340 542
Endringer:					
105	Elevtallsvekst grunnskole	3 600	3 600	3 600	3 600
106	Lenden skole, avslutte leieforhold	-850	-1 500	-1 500	-1 500
107	Avvikle Åmøy skole, inklusive SFO	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
108	Skoleplasser for elever fra Åmøy	700	700	700	700
109	Stavanger-prosjektet, delfinansiere stilling Universitetet i Stavanger	300	300	0	0
110	Øke prisene i skolefritidsordningen	-10 400	-15 100	-15 100	-15 100
111	Tastarustå og Teinå skoler, omstillingsmidler trekkes tilbake	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
112	Den kulturelle skolesekken, redusert aktivitet og busspenger	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
113	Rammereduksjon - skole	-47 100	-67 100	-67 100	-67 100
114	Redusert reserve – spesialundervisning og minoritetsspråklig undervisning	-3 800	-3 800	-3 800	-3 800
115	Redusert tilbud av kurs, kompetanseutvikling, reisestipend mv.	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
116	«Grønt flagg»-ordning, internasjonalt skolesamarbeid, realfagssatsing på Oljemuseet	-600	-1 400	-1 400	-1 400
117	Driftsstyreordningen, reduksjon	-300	-300	-300	-300
118	Kommunalt foreldreutvalg, reduksjon i tilskudd	-250	-250	-250	-250
119	Kommunalstyret oppvekst, reversere økt ramme	-9 250	-10 750	-10 750	-10 750
120	Redusere utgifter til brukerundersøkelser	-200	-200	-200	-200
121	Rammereduksjon Lenden	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
122	Effektiviseringskrav	-5 500	-5 500	-5 500	-5 500
Interne budsjettkorrigeringer		25	25	25	25
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		1 255 717	1 228 067	1 227 767	1 227 767

Tabell 4.3 Økonomi for Skole og SFO 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.4.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasning til redusert ramme

Rådmannen foreslår å redusere det samlede skolebudsjettet med kr 84,9 mill. i 2015. Dette vil få konsekvenser for skolenes generelle aktivitetsnivå, både i ordinær opplæring, spesialundervisning og skolefritidsordning. I den grad det har vært mulig, søker forslaget å skjerme det ordinære

opplæringstilbudet mot reduksjonene. Elevenes læring skal fortsatt stå i sentrum. Rådmannen foreslår derfor reduksjoner i en del tilbud og tjenester som ikke er direkte rettet mot undervisningen. Samtidig vil skolene møte strengere krav til effektiv organisering av opplæringen. Rådmannen foreslår også å øke foreldrebetalingen i SFO.

Stavanger har en ordning med driftsstyrer ved skolene. Av budsjettmessige hensyn foreslår rådmannen å redusere kostnadene til driftsstyreordningen. Dette må gjøres ved å redusere møtefrekvensen. Rådmannen foreslår også å halvere tilskuddet til Kommunalt foreldreutvalg, og å avvikle reisestipendordningen for lærere. Den planlagte IKT-satsingen på ungdomstrinnet blir foreslått utsatt på ubestemt tid. Bevilgningen til den kulturelle skolesekken foreslås noe redusert.

Inkludering, tidlig innsats og tilpasset opplæring

Tiltak for å styrke skolenes mulighet til å tilpasse opplæringen til ulike elevgrupper vil fortsatt ha prioritet. Det er utviklet nye prosedyrer for saksgang ved bekymring for en elevs faglige og sosiale utvikling. Prosedyrene skal sikre at eleven raskt får hjelp ved faglige eller sosiale vansker. Skolen skal sette inn hjelpetiltak og få veiledning fra PPT før et mer tidkrevende arbeid med å utarbeide sakkyndig vurdering settes i gang.

Det har lenge vært et mål å redusere spesialundervisningen. Skolene prøver derfor nå ut ulike modeller for i større grad å inkludere denne opplæringen innenfor ordinær undervisning. På samme måte legges det vekt på å veilede skolene i å tilpasse opplæringen, slik at den gir tilfredsstillende utbytte også for elever med annet morsmål enn norsk. Veilederkorpset på Johannes læringscenter bidrar med råd og kompetanseheving på direkte forespørsel fra skolene. Særlig talentfulle elever må få faglige utfordringer tilpasset sitt nivå som motiverer og stimulerer til videre læring og utvikling. Det er et behov for kompetanse på skolene i å tidlig identifisere og tilrettelegge for elever med et særlig høyt potensial.

Elevenes skolemiljø – tiltak for å forebygge og håndtere mobbing

Rådmannen vil fortsette å følge opp skolene i arbeidet med å utvikle et godt skolemiljø for alle elever. Skolene må arbeide systematisk for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing og annen trakassering. Det vil bli organisert en kursrekke som både skal heve kompetansen i å observere og forstå sosiale samspill mellom elever, og styrke den rent forvaltningsmessige kunnskapen om hvordan saker som omhandler elevers psykososiale skolemiljø bør håndteres. Gjennom slik systematisk opplæring og oppfølging vil rådmannen bidra til kontinuerlig forbedring av praksis på dette feltet.

Rekruttere og beholde gode lærere og skoleledere

Tiltak for å rekruttere og beholde gode lærere i Stavanger-skolen vil fortsatt være viktig. Et eget veiledningsprogram for nyutdannede lærere er etablert og skal gjennomføres årlig. Målet er å gi lærerne en god start på yrkeskarrieren og lyst til å bli i yrket. Lærerne får en egen veileder på skolen der de arbeider, og får delta på felles samlinger for nyutdannede i kommunen. Fra august 2015 er det tariffestet redusert undervisningstid første yrkesår.

Stavanger kommune er partnerskapskommune for lærerutdanningen ved Universitetet i Stavanger. Tolv av kommunens skoler tilbyr nå praksisopplæring for lærerstudenter.

Kompetanseutvikling vil fortsatt være et viktig virkemiddel for å rekruttere, beholde og utvikle gode lærere i Stavangerskolen. Gjennom satsingen *Kompetanse for kvalitet* får skolene anledning til å bygge opp kompetanse, og lærere mulighet til å videreutdanne seg i fag innen nasjonale og lokale satsingsområder. Av hensyn til det samlede budsjettopplegget foreslår rådmannen likevel å redusere bevilgningen til kompetanseutvikling for lærere noe i denne planperioden.

Sterk og kompetent skoleledelse er nøkkelen til god skoleutvikling og økt læring for elevene. I Stavanger

kommune er det tatt to hovedgrep for å styrke ledelsen ved skolene: lederoppgavene er blitt distribuert på flere personer, og det gjennomføres systematiske kompetansehevingstiltak for skoleledergruppen. Disse tiltakene vil bli videreført i planperioden.

Ungdomstrinn i utvikling

Fra høsten 2015 vil alle ungdomsskolene i Stavanger være med i den nasjonale satsingen *Ungdomstrinn i utvikling*. Målet med satsingen er å utvikle skolenes praksis på områdene klasseledelse, regning, lesing og skriving, slik at undervisningen skal bli mer praktisk, variert og motiverende. Universitetet i Stavanger og Høgskolen Stord-Haugesund ivaretar den faglige tilretteleggingen. Et sentralt virkemiddel i satsingen er skolebasert kompetanseutvikling, som innebærer at skolen, med ledelsen og alle ansatte, deltar i en utviklingsprosess på egen arbeidsplass. Hensikten er god praksisendring over tid og å videreutvikle skolen som lærende organisasjon, slik at alle ledere og ansatte kan samarbeide godt om å forbedre elevenes læring.

4.5 Kulturskolen

4.5.1 Tjenestebeskrivelse

Stavanger kulturskole gir undervisnings- og opplevelsestilbud til barn, unge og voksne uavhengig av evner og forutsetninger. Skolen er et faglig og pedagogisk ressurscenter og samarbeidspartner for andre institusjoner og organisasjoner innen skole-, kultur-, fritids- og helse- og sosialsektoren. I tillegg til ordinær undervisning driver kulturskolen utstrakt produksjonsvirksomhet som en del av *Den kulturelle skolesekken* (<http://www.stavanger.kommune.no/Tilbud-tjenester-og-skjema/Skole-og-utdanning/Kulturell-skolesekk/>). Skolen har et nært samarbeid med de andre aktørene i Bjergstedparken (samarbeidsutvalget for Bjergsted), blant annet når det gjelder bruk av lokaler og talentutvikling.

Økonomi for Kulturskolen 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	35 010	35 010	35 010	35 010
Endringer:					
127	Kulturskoletimen i SFO/skole, avvikling	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
128	Kontingentøkning	-450	-450	-450	-450
129	Rammereduksjon Kulturskolen	-350	-350	-350	-350
130	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		32 210	32 210	32 210	32 210

Tabell 4.4 Økonomi for Kulturskolen 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.5.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasning til redusert ramme

Kulturskolen har de siste to årene hatt ansvar for gjennomføring av *kulturskoletimen*, en statlig støttet ordning der elever har fått et kulturskoletilbud etter skoletid. Den statlige støtten til *kulturskoletimen* er ikke videreført i statsbudsjettet for 2014, og ordningen blir derfor avviklet fra og med skoleåret 2014–2015.

Siden 2012 har Kulturskolen årlig produsert en stor, flerkulturell forestilling under tittelen *Fargespill*. Tilbudet vil ikke bli videreført i sin nåværende form i kommende planperiode.

Ny kvalitetsplan

Å bestemme innhold og omfang av tilbudet i den enkelte kulturskole ligger innenfor kommunens handlefrihet. Bystyret har vedtatt plan for Stavanger kulturskole. Med utgangspunkt i denne er det nå utarbeidet en egen kvalitetsplan for kulturskolen. Kvalitetsplanen sier noe om hvilket innhold og hvilken kvalitet elevene kan forvente at tilbudet skal ha. Planen skal tas i bruk fra 2015.

Økning i antall elever og utvikling av kulturskoletilbudet i bydelene

I følge planen for Stavanger kulturskole skal antallet elevplasser ved skolen trappes opp til 4600 i 2022. Da vil 30 prosent av grunnskoleelevene ha et tilbud om opplæring i kulturskolen.

For å kunne øke antall elevplasser, må kulturskolen gi en større del av undervisningen i bydelene. Det vil arbeides for at kulturskolen får tilgang til egnede lokaler i bydelene. I forbindelse med rehabilitering og nybygg innenfor skoleområdet skal det avklares hvilke behov kulturskolen har i bydelen.

Kortkurs

Kulturskolen har utviklet et opplegg med kurs av kortere varighet for å kunne gi tilbud til elever på venteliste. Tilbudet vil bli utvidet i kommende periode.

4.6 Johannes læringscenter

4.6.1 Tjenestebeskrivelse

Johannes læringscenter gir opplæring til nyankomne flyktninger og innvandrere (barn og voksne), og til voksne som har behov for en fornyet grunnskoleopplæring eller opplæring etter sykdom eller skader. Det er også et ressurscenter for personer over 18 år som har betydelig redusert syn eller hørsel. Hovedoppgaven er å gi opplæring i språk og andre grunnskolefag, informere om det norske samfunnet og stimulere til aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsnivå. Senteret gir også et pedagogisk tilbud til personer med særskilte behov, og samarbeider tett med barnehager, skoler, kulturinstitusjoner og næringsliv for å realisere senterets sine mål.

Økonomi for Johannes læringscenter 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	100 326	100 326	100 326	100 326
Endringer:					
123	Husleie nye lokaler Haugesundsgate 27 og 30	4 800	6 100	6 100	6 100
124	Introduksjonsstønning, aktivitet på 2014-nivå	4 500	4 500	4 500	4 500
125	Rammereduksjon Johannes læringscenter	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
126	Effektiviseringskrav	-500	-500	-500	-500
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		106 626	107 926	107 926	107 926

Tabell 4.5 Økonomi for Johannes Læringscenter 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammeren vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.6.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Omstilling og tilpasning til redusert ramme

Johannes læringscenter har i løpet av 2014 tilpasset aktiviteten til reduserte inntekter. Disse omstillingene skal være tilstrekkelige for å tilpasse senterets aktivitet til reduserte rammer i kommende planperiode.

Utvidelse, nybygg og ombygging

Tilbudene innen norskopplæring, introduksjonsprogram og synspedagogikk vil flytte inn i nytt bygg sommeren 2015. Samtidig skal barnehagen på Johannes læringscenter utvides, og innføringstilbudet for ungdomstrinnet flyttes til Johannes læringscenter fra St. Svithun skole. I denne forbindelse må uteområdet og lokalene i Haugesundsgata 27 rehabiliteres og bygges om. Det arbeides grundig med forberedelse og planlegging av flytteprosessen for å sikre god framtidig bruk og utnyttelse av bygninger og uteområde.

Veiledningskorpsene for barnehage og grunnskole

Antall barn i kommunen med annet morsmål enn norsk øker. Tiltak som styrker barnehagenes og skolens mulighet til å legge til rette for et større språklig og kulturelt mangfold vil bli prioritert. Det er opprettet et lavterskel veiledningstilbud med base på Johannes læringscenter, som tilbyr barnehager og skoler råd, kurs og opplæring i hvordan de kan styrke barnas norskkompetanse, og tilpasse opplæringen til elever med

annet morsmål enn norsk. Å skape gode overganger for barna fra barnehage til skole vektlegges. Tiltaket med et eget veilederkorps på feltet skal evalueres i løpet av 2015.

Norskurs for ansatte i kommunen

Norsk er arbeidsspråk i Stavanger kommune, og norskferdighetene skal være tilstrekkelige til at ansatte kan utføre oppgavene knyttet til stillingen selvstendig. Norskferdigheter er en viktig kompetanse på lik linje med annen fagkunnskap. Ved rekruttering til stillinger i Stavanger kommune stilles det fra mai 2014 grunnleggende krav til norskferdigheter. For å heve norskkompetansen i kommunens virksomheter innenfor levekårsområdet, skal Johannes læringscenter i 2015 tilby kurs til ansatte med annet morsmål enn norsk. Målet er at allerede ansatte skal innfri samme språkkrav som nyansatte.

4.7 PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste)

4.7.1 Tjenestebeskrivelse

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) har ansvar for å utrede og ta standpunkt til om barn, unge og voksne har behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning. I tillegg til å gi sakkyndige råd og veiledning i enkeltsaker, bistår tjenesten barnehager og skoler med kompetanse- og organisasjonsutvikling, og tilbyr kurs, veiledning og nettverkssamarbeid. PPT har også ansvar for å gi logopedisk behandling til barn og unge i alderen 0–16 år. En tverrfaglig tjeneste skal sikre at barn og unge blir ivaretatt ut fra et helhetlig perspektiv.

Økonomi for PPT 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	39 473	39 473	39 473	39 473
	Endringer:				
131	Rammereduksjon PPT	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
132	Effektiveringskrav	-150	-150	-150	-150
	Korrigert netto budsjettammer 2015-2018	36 923	36 923	36 923	36 923

Tabell 4.6 Økonomi for PPT 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammeren vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.7.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasning til redusert ramme

Rådmannen foreslår å redusere budsjettammeren til PPT i planperioden. Reduksjonen kan føre til lenger saksbehandlingstid i PP-tjenesten, og redusert tilbud om veiledning til skoler og barnehager.

Tidlig innsats

PPT har de senere årene arbeidet systematisk for å styrke barnehagenes arbeid med barns språkutvikling. Tidlig innsats på dette området gir store gevinster både for det enkelte barn og for samfunnet. Rådmannen vil derfor fortsette å prioritere dette forebyggende arbeidet.

Det er utarbeidet ny saksgang ved bekymring for en elevs faglige og sosiale utvikling. Intensjonen er at elevene skal få raskere hjelp. PP-tjenesten skal veilede skolene om ulike måter å tilpasse opplæringen på, slik at skolene kan prøve disse ut innen et sakkyndig utredningsarbeid blir igangsatt. Hensikten er å sørge for at færre elever vil trenge spesialundervisning, og samtidig gi PPT mer tid til systemarbeid og veiledning ute på skolene.

Voksnes rett til sakkyndig vurdering og spesialundervisning

Voksne som ikke har, eller ikke kan få, tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet for voksne, har etter opplæringsloven rett til spesialundervisning. Rettighetene skal fastsettes på bakgrunn av en sakkyndig vurdering. Rådmannen vil i planperioden prioritere ressurser til arbeidet med utredning av voksnes behov for spesialundervisning, slik at kommunen oppfyller lovens krav på området.

Skoleringstiltak

PPT har de senere årene tilbudt skolene en rekke kurs- og kompetansehevingstiltak for å sette dem bedre i stand til å håndtere ulike lære- og atferdsvansker hos barn. Dette arbeidet gir nå resultater. Antallet henvisninger har gått ned det siste året. Det er særlig henvisninger for elever med lese- og skrivevansker og skolevegringsproblematikk som er redusert. Rådmannen vil prioritere å videreføre de vellykkede skoleringstiltakene i regi av PPT, slik at flere elever får rett hjelp tidlig og blir ivaretatt innen ordinær opplæring. I kommende periode skal det også gis tilbud til ansatte som jobber med barn og unge med reguleringsvansker.

Økt behov for logopedtjenester

Flere barn henvises for språkvansker. PPT har i inneværende planperiode fått styrket sitt budsjett for å rekruttere flere logopeder. Det må vurderes, om det innenfor de reduserte budsjetttrammene som foreslås for kommende planperiode, er rom for å opprettholde antallet logopedstillinger.

4.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

4.8.1 Tjenestebeskrivelse

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten arbeider etter helsefremmende og forebyggende strategier og har en viktig rolle i arbeidet med å gjennomføre strategiplan for folkehelsearbeidet 2013-2029. Basistilbudet gis til gravide og hele barnebefolkningen 0-16 år og deres foreldre. Dette utføres i jordmortjenesten og gjennom tilbudet i helsestasjonene og skolehelsetjenesten. I tillegg gir Helsestasjonens familiesenter og psykologtjenesten et utvidet oppfølgingstilbud. Målet med tilbudene er å bedre forutsetningene for god helse og fremme trivsel, samt mulighetene til å mestre de utfordringer og belastninger mennesker utsettes for i dagliglivet.

Økonomi for Helsestasjon- og skolehelsetjeneste 2015-2018		2015	2015	2016	2017
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	64 048	64 048	64 048	64 048
Endringer:					
138	Legetjeneste, reduksjon	-500	-500	-500	-500
139	Hero, avvikling	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
140	Effektiviseringskrav	-250	-250	-250	-250
Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018		62 198	62 198	62 198	62 198

Tabell 4.7 Økonomi for Helsestasjons- og skolehelsetjenesten 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.8.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tidlig innsats

Nye faglige retningslinjer for barselomsorgen pålegger kommunehelsetjenesten et økt ansvar, og flere oppgaver, når det gjelder oppfølging av barselkvinner og det nyfødte barn. Blant annet skal kvinnen tilbys hjembesøk av jordmor dagen etter utreise fra barselavdelingen, og hjembesøk av helsesøster innen 10. dag. Under forutsetning av statlige midler vil det bli startet et prøveprosjekt ved en av helsestasjonene med tilbud om tidlig hjembesøk av jordmor. Konsultasjoner uten timeavtale for barselkvinner med nyfødte barn vil bli opprettholdt. Tilbud om hjembesøk i forbindelse med fødsel vil bli styrket. Målet er at 85 prosent av barselkvinnene skal få besøk hjemme etter fødsel.

Psykologtjenesten har registrert en økning av henvisninger av gravide og barselkvinner med psykiske vansker. For å hjelpe disse kvinnene vil rådmannen vurdere å opprette et gruppetilbud.

Tilbudet til gravide og småbarnsforeldre med rusrelaterte problemer vil bli forsterket med en 50 % statlig finansiert prosjektstilling øremerket foreldreveiledning *På hjemmebane*.

Foreldreveiledning som gruppetilbud blir videreført med:

- De utrolige årene, Senk stresset i familien, ICDP foreldreveiledning til familier fra andre kulturer og Fortsatt foreldre

- Barn som pårørende
- Sorggrupper for barn
- Nettverksgruppe for foreldre med for tidlig fødte barn

Virksomheten er også en del av samarbeidsprosjektet *Rett hjelp tidlig*.

Kosthold og ernæring

Strategiplan *Sunn mat i Stavanger* blir lagt til grunn for arbeidet med systematisk kostholdsveiledning. Forskning viser at sosioøkonomiske forhold har stor innvirkning på kostholdsvaner. For å nå alle grupper blir ulike virkemidler brukt:

- Nye informasjonsbrosjyrer om kosthold og ernæring på internett
- MI (motiverende samtaler)
- SOMAH (Samtaler om Mat på Helsestasjonen) i samtaler med foreldre som ikke snakker norsk, under forutsetning av tilstrekkelig midler til innkjøp av Ipad'er til ansatte

Videre styrking av skolehelsetjenesten

Rådmannen vil foreslå at styrkingen av skolehelsetjenesten blir videreført under forutsetning av at kommunen får tilført statlige midler. Skolene som har fått økte ressurser har hatt positive erfaringer med ulike tiltak for å styrke elevenes mestringskompetanse. Tilbud som blir videreført er psykologisk førstehjelp, stressmestring, jentegruppe og grupper for barn med to adresser.

Når det gjelder skolefravær, har økt tilstedeværelse av helsesøster bidratt til bedre individuell oppfølging.

Samarbeid med fastlegene

Tiltak for å styrke samarbeidet med fastlegene, blant annet gjennom nye rutiner for å informere fastlegen når barn og unge blir henvist til psykologtjenesten, vil fortsette. Rutiner for samarbeid og oppgavefordeling mellom helsestasjonslegen og fastlegen vil bli ferdigstilt i løpet av 2015.

4.9 Ungdom og fritid

4.9.1 Tjenestebeskrivelse

Ungdom og fritid består av sju avdelinger: Fritid Vest og Øst, Metropolis, Helsestasjon for ungdom, Uteseksjonen, K46 og Ungbo. Tjenestetilbudet i Ungdom og fritid dekker et bredt spekter fra fritidstilbud til alle ungdommer, forebyggende helse og sosiale tjenester til start på behandling av ungdommer med rusproblemer. Tilbudene skal være lett tilgjengelig.

Økonomi for Ungdom og fritid 2015-2018		2015	2016	2017	2018
Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014		70 602	70 602	70 602	70 602
Endringer:					
133	Ungdomsundersøkelsen	0	500	0	0
134	Uteseksjonen, redusert drift	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
135	Fritidsklubb/bydelshus, redusert drift	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
136	Tilskuddsnivå barn- og ungdomssekretær, redusert nivå	-500	-500	-500	-500
137	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
Korrigert netto budsjetterammer 2015-2018		67 902	68 402	67 902	67 902

Tabell 4.8 Økonomi for Ungdom og fritid 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjetterammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.9.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Lokalene til Ungdom og fritid på Nytorget 1 vil bli overtatt av det nye tinghuset som er planlagt bygd på Nytorget. Framdriften for nytt tinghus er fortsatt usikkert. Arbeidet med å finne nye lokaler må starte tidlig for å sikre en god flytteprosess.

Fritid i bydelene

Bydelshusene skal fortsatt være attraktive og tilgjengelige møteplasser for byens befolkning. Nytt bydelshus i Kvernevik skal stå ferdig i 2017. Andre tiltak som prioriteres er:

- Videreføre arbeidet med bydelsdager i bydelene.
- Gjennomføre rusfrie helgetilbud for ungdom i alle bydeler, med åpne arrangementer for alle kulturer.
- Videreføre ungdomstilbudet innenfor tilrettelagt fritid/fritid psykisk helse.
- Samarbeide med skole gjennom blant annet tilrettelagt musikkundervisning for elever med behov for sosial trening.
- Samarbeide med skoler i alle bydeler.
- Videreføre *Fiks Ferigge Ferie* i tett samarbeid med skole og internasjonale organisasjoner, med vekt på inkludering av barn som trenger støtte for å delta i ferieaktiviteter.

Metropolis – ungdomstilbud i sentrum

Grunntanken i aktivitetene er at ungdommene selv skal ta initiativ til å involvere seg i det meste som skjer på huset. Kontinuerlig arbeid med å få enda flere rusfrie arrangementer og aktiviteter generelt vil bli prioritert. Spesielt gjelder dette det statlig finansierte prosjektet *Kult* for ungdom som er berørt av fattigdomsproblemer. Rådmannen vil i perioden også vurdere om det er mulig å få *HÆ? – Ung Info* etablert som en fast del av tilbudet på Nytorget innenfor vedtatt budsjett.

Helsestasjon for ungdom og helsetjenesten for videregående skoler

Helsestasjon for ungdom og helsetjenesten for videregående skoler har hatt økt innsats når det gjelder tidlig intervensjon. Følgende tiltak foreslås prioritert: Alle 10.- klassinger skal få tilbud om å besøke Helsestasjon for ungdom og Metropolis med introduksjon om tilbudet, omvisning og undervisning om ungdoms helse. Vakttelefonen direkte til helsesøster alle hverdager på dagtid skal videreutvikles. Helsestasjonen skal fortsette med økt kontortid for helsesøster i de videregående skolene. Det er fortsatt store utfordringer forbundet med å ha et likeverdig tilbud til elevene i de videregående skolene.

Uteseksjonen

Uteseksjonens overordnede målsetting er tidlig identifisering og intervensjon for å forebygge negativ utvikling hos ungdom. I tillegg til det ordinære oppsøkende arbeidet i sentrum og i bydelene foreslår rådmannen å prioritere oppsøkende arbeid på alle ungdomsskolene og på Johannes læringssenter. Prioritert er også å veilede og drive støttegruppe for mødre med minoritetsbakgrunn, samt å følge opp unge som bruker cannabis etter metoden Hasjavvenningsprogram (HAP). Uteseksjonen skal også inngå i ulike samarbeid med andre om å skape gode oppvekstmiljøer for ungdom. Fritidsklubbene, Metropolis og Sølberget er sentrale samarbeidspartnere i arbeidet med å tilby aktiviteter og møtestedet for ungdom.

Ungbo

Ungbo har utvidet kapasiteten til 50 ungdommer. Et prioritert tiltak fra rådmannens side er å utvikle og ha oppmerksomhet på etterverntilbud til gruppen enslige mindreårige flyktninger.

K46:

For K 46 er tilgjengelighet og fleksibilitet overordnede målsettinger. Rådmannen vil at dette fortsatt skal ha høy prioritet, slik at prinsippet om «åpen dør» uten ventetid for døgnopphold kan bli opprettholdt. Kommende år vil det bli lagt særlig vekt på å nå yngre ungdom, fra 16 år og oppover. Samarbeid med andre avdelinger i Ungdom og Fritid, videregående skoler, barnevernet og andre vil være viktig i dette arbeidet. Veiledningstelefonen mot anabole steroider skal utvikles. Rådmannen vil vurdere mulighetene for å ha åpent døgntilbudet hele sommeren 2015 dersom det er mulig innenfor eksisterende ramme. I oppfølgingsarbeidet vil pårørende bli spesielt vektlagt med både samtale- og gruppetilbud. Samarbeidet med spesialisthelsetjenesten om utforming av gode behandlingsforløp foreslås videreutviklet, samt at K46 deltar i forskningsprosjekter med KORFOR (Regionalt helseforetak innen rusmiddelforskning i Helse Vest)

Frivilligsentralene:

Rådmannen foreslår at frivilligsentralene viderefører arbeidet med:

- Å samordne og styrke den frivillige innsatsen som privatpersoner og frivillige organisasjoner i kommunen utfører.
- Å være kontaktsentre for alle som ønsker å delta i frivillig virksomhet uansett alder, kjønn, økonomisk status og etnisk tilhørighet.
- Bidra i arbeidet med å etablere en ny frivilligsentral lokalisert i tilknytning til eksisterende bygg og aktiviteter.

Det er aktuelt å vurdere en mer sentral lokalisering av Frivilligsentralen Storhaug i løpet av planperioden.

4.10 Barneverntjenester

4.10.1 Tjenestebeskrivelse

Barneverntjenesten skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse eller utvikling får rett hjelp til rett tid, og bidra til at barn får en trygg oppvekst. Barnevernets visjon er å verne om barnet og gi støtte til familien.

Barneverntjenesten gir råd og veiledning, undersøker meldinger, og iverksetter og evaluerer individuelle hjelpetiltak i henhold til lov om barneverntjenester. Tjenesten består av administrasjon, mottaksavdeling, familieavdeling, omsorgsavdeling og tiltaksavdeling.

Økonomi for Barnevern 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	194 868	194 868	194 868	194 868
Endringer:					
141	Fosterhjemstgifter, økte satser og økt volum	4 000	4 000	4 000	4 000
142	Økt kommunal egenandel, barnevernsinstitusjon	4 200	4 200	4 200	4 200
143	Rammereduksjon barnevern (stab)	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
144	Effektiviseringskrav	-350	-350	-350	-350
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		201 218	201 218	201 218	201 218

Tabell 4.9 Økonomi for Barnevern 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.10.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Arbeidet med å redusere fosterhjemstgiftene vil ha høy prioritet i perioden.

Kvalitet

Rådmannen vil i 2015 ha særlig oppmerksomhet på å:

- Sikre at barnevernlovens kvalitetskrav overholdes i forhold til undersøkelser, iverksetting og evaluering av hjelpetiltak.
- Utrede hvordan forsvarlig veiledning av kommunale fosterhjem kan videreføres innenfor strammere økonomiske forutsetninger.
- Utrede og iverksette mulige tiltak for å begrense de siste årenes kraftige kostnadsvekst til fosterhjem.

Internrevisjon og arbeidet med å etablere gode rutiner for systemkontroll, samt mer pålitelige produksjonstall vil også bli prioritert i kommende periode.

Medvirkning

Barneverntjenesten har ansvar for å sikre at barn og unge får innflytelse og blir aktive samarbeidspartnere i sin egen sak. Tiltak i dette arbeidet er å videreføre deltakelse i det nasjonale *Mitt Liv-prosjektet*. Ved avslutning av prosjektet i 2015 vil rådmannen lage en plan for videreføring og opprettholdelse av en aktiv dialog med «egne» barn og unge. Gjennom *Praxis Sydvest* (kommuner på Nord-Jæren og UIS) videreføre tilbudet med at erfaringskonsulenter, som er foreldre og unge voksne som tidligere har mottatt tiltak fra

barnevernet, gir råd til tjenesten. Gruppetilbudet til foreldre som har barn under barnevernets omsorg skal videreføres.

Organisasjon

Arbeidsdeling og grensesnitt i organisasjonsplanen fra 2011 er under revidering. Det er behov for å stabilisere og tydeliggjøre ledelse i flere avdelinger, herunder å tydeliggjøre fagkonsulentenes rolle.

Å arbeide i barneverntjenesten er krevende, og det stilles store krav til kompetanse. Barneverntjenesten har over tid hatt store utfordringer både med hensyn til rekruttering og ikke minst med å beholde kvalifiserte medarbeidere. Tjenesten vil sammen med personalavdelingen se på behov for tiltak for å rekruttere og beholde arbeidskraft.

Samarbeidet mellom kommunene på Nord-Jæren om å bygge opp og utvikle kompetanse samt å videreutvikle tiltaksapparatet videreføres.

4.11 EMbo Stavanger (boligtilbud for enslige mindreårige flyktninger)

4.11.1 Beskrivelse av tjenestetilbudet

Barneverninstitusjonen EMbo har plass til 29 enslige mindreårige flyktninger i alderen 14–18 (20) år som er bosatt i Stavanger. Ungdommene er under omsorg av barneverntjenesten.

Institusjonen består av seks avdelinger med plass til inntil seks ungdommer. Avdelingene skal være mest mulig lik et hjem og er plassert i vanlige boligfelt i Stavanger.

Økonomi for EMbo 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	9 800	9 800	9 800	9 800
Endringer:					
145	Redusert bemanning	-200	-200	-200	-200
Korrigert netto budsjetttramme 2015-2018		9 600	9 600	9 600	9 600

Tabell 4.10 Økonomi for EMbo 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjetttrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.11.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

I 2015 og 2016 skal kommunen bosette 20 enslige mindreårige flyktninger hvert år. Det er nødvendig å utvide antall plasser ved EMbo for å ta imot disse. For å kunne følge opp et økt antall ungdommer innenfor gjeldende kostnadsramme utvider EMbo i løpet av planperioden, med ca. 10 nye plasser. Muligheten for å opprette et miljøarbeiderteam innenfor gjeldende budsjett skal vurderes. Teamet skal følge opp ungdommer i ulike tiltak, blant annet ungdommer som bor i egen bolig. EMbo skal overta to nye hus ved årsskiftet 2014/2015, i tillegg første etasje i et hus der EMbo også disponerer andre og tredje etasje. Avdeling Eiganes skal flyttes til ett av husene, både fordi nåværende leiekontrakt utløper og fordi standarden er dårlig.

I løpet av 2015 vil det bli vurdert om EMbo og Flyktningseseksjonen kan bli samlokalisert med Johannes læringscenter i nytt bygg for i større grad å samle fagkompetansen om mottak og integrering av innvandrere og flyktninger på samme sted.

4.12 Helse- og sosialkontor

4.12.1 Tjenestebeskrivelse

Helse- og sosialkontorene forvalter hovedtyngden av kommunens helse-, sosial- og omsorgstjenester, og er koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering for brukere med langvarige og sammensatte behov. Kontorene skal gi råd og veiledning, sørge for forsvarlig utredning av søknader og tildele tjenester. Brukere med rett på individuell plan skal få tilbud om dette. Helse- og sosialkontorene har tverrfaglig kompetanse og fatter vedtak om tildeling av hjemmesykepleie, hjemmehjelp, omsorgsbolig og plass i alders- og sykehjem. Videre tildeles avlastningstjenester, praktisk bistand og opplæring i bolig, (re) habilitering, omsorgsboliger i bofellesskap, boliger til vanskeligstilte og andre tjenester til brukere med psykiske lidelser, ruslidelser, utviklingshemming, fysisk funksjonsnedsettelse og sosialt vanskeligstilte.

Økonomi for Helse- og sosialkontor 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	1 561 814	1 561 814	1 561 814	1 561 814
Driftskonsekvenser av investeringer:					
39	Søra Bråde Bofellesskap PUH, 16 plasser	11 200	11 200	11 200	11 200
Endringer:					
146	Omfattende pleiebehov	3 000	3 000	3 000	3 000
147	TAFU, prosjektmidler utgår	-550	-550	-550	-550
148	Redusert bemanning og effektiviseringskrav	-3 050	-3 050	-3 050	-3 050
154	Rammereduksjon - hjemmebaserte tjenester, til bestiller	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
155	St Svithun bofellesskap, avvikling	0	-4 200	-4 200	-4 200
161	Boganes sykehjem, prisjustering	3 200	3 350	3 350	3 350
164	Mosheim sykehjem, avvikling	-11 200	-22 400	-22 400	-22 400
165	Reversere planlagte dagsenterplasser, Boganes Sykehjem, jf. Tertial 30.04	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
168	Vålandstunet sykehjem, avvikle	-8 550	-18 100	-18 100	-18 100
176	Redusere antall plasser i avlastningsboligene	-4 500	-7 500	-7 500	-7 500
	Interne budsjettkorrigeringer	-1 025	-1 075	-1 125	-1 175
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		1 538 839	1 510 989	1 510 939	1 510 889

Tabell 4.11 Økonomi for Helse- og sosialkontorene 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.12.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasse tjenesteproduksjonen til de økonomiske rammene

Helse- og sosialkontorene har egne bestiller-budsjett og overfører budsjettmidler til de virksomhetene som

utfører tjenestene det fattes vedtak om. Den økonomiske situasjonen krever at utgiftene reduseres på de fleste tjenesteområder. Et klart mål for planperioden er at nivået for bestilte tjenester tilpasses de økonomiske rammene. Dette krever en ytterligere koordinering av vurderinger og praksis for tildeling av tjenester. I planperioden vil rådmannen ha økt oppmerksomhet på de ulike tjenesteområdene og foreta en jevnlig gjennomgang for å sikre at tildelingene er i tråd med de økonomiske forutsetningene for tjenestene. Det vil også bli lagt til rette for at helse- og sosialkontorene skal kunne avstemme egen tildelingspraksis mot de øvrige kontorene.

Stavanger kommune har høy sykehjemsdekning og god dekning av hjemmebaserte tjenester. Rådmannens forslag om å legge ned Mosheim og Vålandstunet sykehjem i 2015 innebærer at terskelen for godkjenning av søknader trolig må heves. Flere brukere må benytte hjemmebaserte tjenester i kombinasjon med tilbud om plass i dagsenter. Brukere som er godkjent for langtidsplass i sykehjem må som hovedregel få nødvendig helsehjelp i hjemmet mens de venter på ledig plass. Det må påregnes at denne omleggingen vil føre til økt etterspørsel etter hjemmebaserte tjenester.

Styrke koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering

Helse- og sosialkontorene skal som koordinerende enhet tilby utredning og oppfølging, samordne kommunale tjenester og samarbeide med andre interne og eksterne instanser for å sikre helhet og sammenheng i tilbudet. Den tverrfaglige kompetansen ved kontorene ble i 2014 styrket, ved at alle ble tilført fysio- og ergoterapeutstillinger. Sentrale oppgaver i planperioden er hverdagsrehabilitering og koordinering av rehabiliteringstjenester. I plan for tjenester til utviklingshemmede er styrking av koordineringsfunksjonen og samarbeidet med spesialisthelsetjenesten viktige tiltak. En prioritert oppgave er også å etablere gode behandlingsforløp, og utvikle samarbeidsarenaer mellom habiliteringstjenesten og kommunens koordinerende enheter.

Hverdagsrehabilitering

Målgruppen for hverdagsrehabilitering er nye brukere over 65 år som søker om tjenester for første gang, samt brukere over 65 år som har lite hjelp og søker om økte/nye tjenester. Systematisk tverrfaglig kartlegging vil avdekke behov for innsats og gi brukerne hverdagsrehabilitering tidlig i forløpet. Dette bidrar til at brukerne opprettholder funksjon, er selvstendige og kan leve det livet de selv ønsker. I løpet av planperioden vil hverdagsrehabilitering implementeres på alle helse- og sosialkontorene. Rehabiliteringstankegangen skal i større grad prege alle tjenestene.

Brukere med alvorlige sammensatte lidelser

Helse- og sosialkontorene har en mindre gruppe brukere med alvorlige og sammensatte psykiske lidelser i kombinasjon med lettere utviklingshemming og/eller ruslidelser. Flere av disse representerer en sikkerhetsrisiko for ansatte, andre brukere og befolkningen. Det kan være nødvendig å etablere nye tjenestetilbud på kort varsel. Brukergruppen krever som hovedregel døgnbemanning i enetiltak eller små enheter. For å gi et forsvarlig tjenestetilbud til disse brukerne kreves fleksibilitet og økonomisk beredskap i planperioden. Helse- og sosialkontorene må i noen saker kjøpe tjenesten fra privat leverandør, fordi det ikke finnes tilgjengelige kommunale tilbud. Rådmannen forstår å videreføre styrking av helse- og sosialkontorenes budsjetttramme for kjøp av tjenester til denne gruppen.

Kjøp av tjenester fra private leverandører med rammeavtale

Nye rammeavtaler for kjøp av avlastningstjenester og heldøgns boligjenester er inngått. Som følge av dette har flere brukere med omfattende tjenestebehov skiftet leverandør. Helse- og sosialkontorene må i planperioden følge opp at tjenestetilbudet til den enkelte bruker er faglig forsvarlig og i samsvar med rammeavtalens krav.

Tjenester til personer med utviklingshemning

Ny plan for personer med utviklingshemning vil bety et tydeligere ansvar for koordinering og samarbeid med helseforetaket om habilitering. Helse- og sosialkontorene vil også få ansvar for en mer systematisk registrering av tjenestebehovet til gruppen, som grunnlag for bedre prognoser.

Fordeling av midler fra bestillerbudsjettene til bofellesskapene for utviklingshemmede er ressurskrevende og gir ikke tilstrekkelig økonomisk styring. En ny finansieringsmodell for bofellesskapene vil bli utarbeidet for å sikre den enkelte tilstrekkelige tjenester innenfor den økonomiske rammen.

Behovet for avlastningstjenester til utviklingshemmede er redusert som følge av at tre nye bofellesskap åpnet i 2013/2014 og dagsentertilbudet ble utvidet i 2014. Rådmannen foreslår derfor å redusere kapasiteten i avlastningstjenesten noe. Ordningen med fritt brukervalg i avlastningstjenesten, som i prinsippet ikke setter noen kapasitetsbegrensning, krever sterk styring av praksis for tildeling av slike tjenester. Helse- og sosialkontorene må påse at tildeling av avlastningstjenester er i samsvar med gjeldende økonomiske rammer.

Sikre boliger og stabile bosituasjoner

Stavanger har et av landets mest pressede boligmarkeder. Stadig flere innbyggere er avhengig av offentlig bistand for å få et tilfredsstillende botilbud. Utfordringsbildet er preget av lange ventelister til kommunale boliger for vanskeligstilte og til omsorgsboliger i bofellesskap for personer med funksjonsnedsettelse.

Helse- og sosialkontorene skal medvirke til å sikre stabile boforhold til brukere som står uten fast bolig. Å sørge for at barn i fattige familier får en stabil bosituasjon er særlig prioritert. Dårlige boliger og en uforutsigbar boligsituasjon med mange flyttinger og bytte av barnehage, skole og nærmiljø forsterker utfordringene for fattige barn. De boligsosiale tiltakene i planperioden skal derfor rettes spesielt mot fattige barnefamilier.

Stavanger kommune har bygd mange bofellesskap de siste årene. Likevel venter mange personer med psykiske lidelser, utviklingshemning, rusproblematikk eller funksjonsnedsettelse på å etablere seg i egen bolig. Uten en jevn utbygging vil ikke kapasiteten i omsorgsboliger og bofellesskap være tilstrekkelig. Det vil være behov for nye bofellesskap både for personer med utviklingshemning og for mennesker med psykiske lidelser i planperioden. I tillegg arbeides det med planer for å utnytte eksisterende boliger til funksjonshemmede som ikke har behov for døgnbemanning.

Kommunal bostøtte

Kommunalstyret for levekår behandlet i februar 2014, (sak 16/14) saken om kommunal bostøtte og vedtok i den forbindelse at det skulle utredes en ny kommunal bostøtteordning, som i større grad ivaretar barnefamilier og minstepensjonister.

Omfanget av den kommunale bostøtteordning har blitt betydelig redusert de senere år, bl.a. som følge av endringer i Husbankens bostøtteordning. Ved utgangen av 2. tertial 2014 mottok 329 husstander kommunal bostøtte. De fleste av disse besto av 1 person. I 2014 er budsjettet for kommunal bostøtte på om lag kr 5 mill. Det vil være krevende å innrette bostøtteordningen mot nye grupper slik kommunalstyrets vedtak forutsetter, uten samtidig å øke budsjetttrammen for ordningen. Situasjonen er også slik at det nå benyttes forholdsvis mye ressurser på å administrere en behovsprøvd stønadsordning som omfatter relativt få personer.

Rådmannen anbefaler at den kommunale bostøtteordningen opprettholdes, men kun for beboere i kommunale bofellesskap der husleien ligger over gjengs leie, og derfor kan bli forholdsvis høy. Med en slik endring vil en del av de som i dag mottar kommunal bostøtte falle ut av ordningen. Noen av disse vil etter nærmere vurdering kunne ha rett på supplerende sosialhjelp til boutgifter. Det vil likevel kreve mindre ressurser å administrere dette enn dagens bostøtteordning.

Nye virkemidler innenfor rus og psykisk helse

Stavanger kommune har overtatt og skal bygge om Lassahagen som botilbud til personer med psykiske lidelser. Forpliktende samarbeid med «nye» Stavanger distriktpsikiatriske senter (DPS), som ligger like ved, er en del av konseptet. Oppstart av det nye tiltaket foreslås forskjøvet noe på grunn av den økonomiske situasjonen. Rådmannen foreslår at de fire, eventuelt seks, første plassene etableres høsten 2015, og de neste seks, eventuelt fire, i 2016.

For noen brukere med alvorlige psykiske lidelser i kombinasjon med ruslidelser er bofellesskap uegnet som boform. Et toårig pilotprosjekt etter Housing First-modellen skal gjennomføres for denne brukergruppen. Oppstart skjer høsten 2014 forutsatt statlig finansiering. Helse- og sosialkontorene skal velge ut brukere til prosjektet i samarbeid med aktuelle utførerenheter.

4.13 Helsehuset Stavanger

4.13.1 Tjenestebeskrivelse

Helsehuset Stavanger inneholder et forebyggingscenter, et rehabiliteringscenter og et kunnskapssenter. Helsehuset Stavanger samler aktiviteter som støtter innbyggerne til å øke kontrollen over egen helse for å kunne delta aktivt i samfunnet. Frisklivssentralen og sykepleieklivnikken er samlokalisert med eksisterende tilbud: alkoholrådgiver, psykologtjeneste, prosjektledelse for *Leve HELE LIVET* og forebyggende hjemmebesøk. Samlokalisering i et helsehus skal bidra til å gi brukerne helhetlige tjenester, ved å legge til rette for samhandling mellom fagområder og på tvers av behandlingsnivåer.

Økonomi for Helsehuset i Stavanger 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	11 814	11 814	11 814	11 814
Endringer:					
182	Stavanger lokalmedisinske senter	-500	-500	-500	-500
183	Leve HELE LIVET	1 000	2 000	3 000	3 000
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		12 314	13 314	14 314	14 314

Tabell 4.12 Økonomi for Helsehuset Stavanger 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammeren vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.13.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Etablering i nye lokaler

Helsehuset leier midlertidige lokaler i Gamle Stavanger sykehus frem til 14. oktober 2015. I planperioden blir det viktig å finne sentrumsnære og hensiktsmessige lokaler.

Frisklivssentral

Frisklivssentralen er en helsefremmende og forebyggende helse- og omsorgstjeneste med tilbud om hjelp til å endre levevaner, primært innenfor områdene fysisk aktivitet, kosthold og tobakk. Frisklivssentralen har hatt stor pågang i det første driftsåret. Det er viktig at brukerne får tilbud når de er motivert for endring i stedet for å bli satt på venteliste. I planperioden vil tiltaket bli evaluert med anbefalinger om dimensjonering i forhold til behovene i befolkningen.

Alkoholrådgiver

Prosjekt «Litt for mye, litt for ofte» gir lavterskel rådgiving til personer med usunne alkoholvaner. Prosjektet finansieres av Helsedirektoratet. Hensikten er å utvikle og utprøve samhandlingsmodeller på rusfeltet. Prosjektet skal evalueres i planperioden, for å undersøke om det er hensiktsmessig å gi lavterskel alkoholrådgiving ved Helsehuset.

Psykologtjenesten

Psykologtjenesten i Helsehuset gir tilbud om korttidsbehandling til unge-voksne i alderen 20 til 40 år og veiledning til kommunale virksomheter. Tjenesten vil i planperioden bli lagt om i den hensikt å forebygge mer for å behandle mindre. Dette innebærer blant annet etablering av gruppetilbud, eksempelvis søvnmestringskurs, selvhevdelsesgrupper og kurs i mestring av helseangst.

Psykologtjeneste for ungdom i alderen 16-20 år ble etablert høsten 2014 for å gi tidlig hjelp. Blant annet er

frafall i videregående skole en viktig problemstilling. I planperioden vil behov hos ungdom/unge voksne bli kartlagt i samarbeid med samarbeidspartnere. På bakgrunn av dette vil lavterskeltilbud bli utviklet.

Leve HELE LIVET

Leve HELE LIVET er Stavanger kommunes strategi for aktiv aldring. *Leve HELE LIVET* er sammensatt av 1) helsefremmende arbeid, 2) hverdagsrehabilitering, 3) velferdsteknologi og 4) helhetlige pasientforløp. Hensikten er å stimulere brukerne til aktiv deltakelse i samfunnet i stedet for at de mottar passiviserende omsorg. God informasjon er en forutsetning for å etablere et felles målbilde for innbyggere, brukere, pårørende, ansatte og samarbeidspartnere. Ulike kommunikasjonskanaler er tatt i bruk for å bygge opp en forståelse både internt og eksternt av hva hverdagsrehabilitering er. I løpet av planperioden vil det blant annet bli gjennomført opplæring for eldre i å drive selvhjelpsgrupper, for frivillig sektor i å drive treningsgrupper og for ansatte i rehabilitering.

Sykepleieklinikk

Sykepleieklinikken startet som prosjekt i februar 2014 og gir sykepleie til brukere som selv klarer å komme seg til klinikken. Rådmannen vil legge frem en evalueringsrapport med anbefalinger for videreføring av prosjektet i første tertial 2015.

Rehabilitering

Rehabiliteringssenteret skal være et samhandlings- og kompetansesenter for alle virksomhetene i Stavanger kommune som yter rehabiliteringstjenester. Kommunene i Helse Stavangers nedslagsfelt har vist interesse for samarbeid omkring rehabilitering, først og fremst knyttet til sjeldne diagnoser og kompliserte problemstillinger i aldersgruppen 18 – 67 år. Styringsgruppen for Helsehuset Stavanger har etablert en interkommunal plangruppe for samarbeid med kommunene Sandnes, Klepp og Sola og Stavanger Universitetssykehus omkring rehabilitering i Helsehuset. Våren 2015 vil det bli lagt frem en rapport fra dette arbeidet.

Velferdsteknologi

Stavanger kommune har som mål at velferdsteknologi skal være en del av tjenestetilbudet, og arbeider etter vedtatt *strategi for implementering av velferdsteknologi for perioden 2014-2017* (<http://www.stavanger.kommune.no/no/Tilbud-tjenester-og-skiema/Helse/Helsehuset-Stavanger/Velferdsteknologi/Strategi-for-implementering/>). Aktuelle innsatsområder er kartlegging, informasjon, opplæring, drift og arbeidsoppgaver, organisering og forskning i tillegg til utprøving av teknologi. Stavanger kommune deltar i et nasjonalt program for utvikling og implementering av velferdsteknologi. Hovedmålet for programmet er at velferdsteknologi skal være en integrert del av kommunenes tjenestetilbud innen 2020. I regi av programmet har kommunen fått tildelt midler til utprøving av trygghetspakker for inntil 200 hjemmeboende. Kartlegging, installering og utprøving av trygghetspakker med fallalarm, brannalarm og snortrekkalarm er påbegynt og vil pågå i hele planperioden.

Kunnskapsenter

Helsehuset er en arena for læring, forskning og utvikling. Det innebærer en satsing på kunnskapsbasert utprøving og evaluering av tjenester og arbeidsformer. Praxisrettet forskning skal bidra til å utvikle kvalitet, metoder, og best mulig organisering av tjenestene med tanke på brukernes behov. I tillegg er forskning en viktig bidragsyter til innovasjon i tjenestene. En doktorgradstipendiatstilling skal knyttes til Helsehuset i 2015, og forskningen vil pågå i hele planperioden.

4.14 Alders- og sykehjem

4.14.1 Tjenestebeskrivelse

Alders- og sykehjemmene skal gi helhetlig pleie, medisinsk behandling og rehabilitering på et forsvarlig etisk og faglig nivå i tråd med brukerens behov. Aldershjemmene tilbyr langtidsopphold. Sykehjemmene tilbyr langtids-, korttids- og vekselopphold. Sykehjemmene har spesialplasser i forsterket skjermet enhet for demente, for yngre personer med demens, lindrende omsorg, eldre rusmisbrukere, rehabilitering, korttidsplass i intermediaær avdeling og øyeblikkelig hjelp.

Økonomi for Alders- og sykehjem 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	97 986	97 986	97 986	97 986
Driftskonsekvenser av investeringer:					
34	Lervig sykehjem, drift fra 2017	0	3 000	65 000	65 000
Endringer:					
159	Husleieavtale, private ideelle sykehjem	300	600	600	600
160	Alders Hvile, driftsavtale	1 500	1 500	1 500	1 500
161	Boganes sykehjem, prisjustering	3 200	3 350	3 350	3 350
161	Boganes sykehjem, prisjustering, til bestiller	-3 200	-3 350	-3 350	-3 350
162	Tilskudd til studie av alternativ til sykehjemsdrift - Domkirken	50	50	50	50
163	Vålandstunet sykehjem, avvikle trygghetsavdeling	-1 800	-2 700	-2 700	-2 700
164	Mosheim sykehjem, avvikling	-13 000	-26 000	-26 000	-26 000
164	Mosheim sykehjem til bestiller, avvikling	11 200	22 400	22 400	22 400
165	Boganes sykehjem, reversere planlagte dagsenterplasser	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
165	Boganes sykehjem, reversere planlagte dagsenterplasser	1 500	1 500	1 500	1 500
166	Øke antall øyeblikkelig hjelpssenger og redusere overgangsplasser, jf Tertial 30.04	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
167	Rehabiliteringsplassene i Spania, avvikling	0	0	-6 000	-6 000
168	Vålandstunet sykehjem, avvikling	-10 000	-21 000	-21 000	-21 000
168	Vålandstunet sykehjem til bestiller, avvikling	8 550	18 100	18 100	18 100
169	Effektiviseringskrav	-3 050	-3 050	-3 050	-3 050
	Interne budsjettkorrigeringer	-10 000	-9950	-9950	-9950
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		77 236	76 436	132 436	132 436

Tabell 4.13 Økonomi for Alders- og sykehjem 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.14.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasning til reduserte rammer

Som en del av tilpasningen til reduserte rammer vil rådmannen prioritere å redusere antall plasser i sykehjem, framfor å redusere kvaliteten i sykehjemstilbudet. En reduksjon i antall sykehjemsplasser vil også underbygge Stavanger kommunes ønske om å forebygge mer og behandle mindre gjennom satsingen på *Leve HELE LIVET*. Rådmannen foreslår å legge ned Mosheim sykehjem og Vålandstunet sykehjem i 2015. Dekningsgraden for heldøgnsomsorg til de over 80 år vil da bli 23 prosent, og vil stige til 25 prosent igjen når nytt sykehjem i Lervig står ferdig. Reduksjonen i antall sykehjemsplasser kan føre til at betalingen for utskrivningsklare pasienter i sykehuset vil øke, og at nye brukere som får vedtak om langtidsplass må vente betydelig lenger.

Trygghetsavdelingen ved Vålandstunet sykehjem, som er et lavterskeltilbud der brukerne selv skriver seg inn, blir benyttet av relativt få personer. Rådmannen forventer at avvikling av trygghetsavdelingen vil medføre små konsekvenser. Det kan imidlertid føre til en liten økning i antall søknader om korttidsplass eller tjenester i hjemmet.

Rådmannen foreslår også å avslutte kjøp av rehabiliteringsplasser i Altea, Spania. Brukere med behov for rehabilitering kan få tilbud om rehabilitering i Stavanger, enten som hverdagsrehabilitering, eller i en av rehabiliteringsavdelingene på Bergåstjern eller Øyane sykehjem.

Bruk av plassene i sykehjem

En avvikling av Mosheim og Vålandstunet sykehjem vil innebære 72 færre korttidsplasser. Det vil være hensiktsmessig samtidig vurdere å omgjøre noen langtidsplasser til korttidsplasser for å nå målet om at flere brukere kan bo hjemme lenger. Måltrettet opptrening, og tidlig innsats fra fysio- og ergoterapitjenesten, vil fortsatt være en prioritert oppgave for å øke sirkulasjonen i korttidsplassene.

Terskelen for å få plass på sykehjem vil heves, og innsatsen i hjemmebaserte tjenester må økes. Brukere som får vedtak om langtidsplass må i større grad regne med å vente hjemme. Flere brukere vil måtte få tilbud om hverdagsrehabilitering direkte etter oppholdet på sykehuset, uten å gå veien om en overgangsplass/korttidsplass.

Plasser til øyeblikkelig hjelp døgnopphold

Fra 2016 vil kommunene ha plikt til å tilby døgnopphold til pasienter og brukere med behov for øyeblikkelig hjelp. Stavanger kommune har i dag seks øyeblikkelig hjelp-plasser, to på legevakten og fire på Stokka sykehjem. Antallet øyeblikkelig hjelp-plasser ved Stokka sykehjem skal gradvis utvides i takt med økningen i belegget. I tillegg er Stavanger kommune vertskommune for Sola og Randaberg kommuner, som disponerer ytterligere tre plasser.

Ny ABI-modell i sykehjem

Ny og forenklet ABI-modell (aktivitetsbaserte inntekter) behandles i kommunalstyret for levekår i oktober 2014 og trer i kraft 1. januar 2015 både for kommunale og private ideelle sykehjem. Konsekvenser av endringene i modellen vil bli fulgt tett i 2015, og ytterligere tilpasninger vil bli gjort ved behov.

Aktivisering

Rådmannen vil i planperioden videreføre arbeidet med å implementere aktivitetsdosetten ved alle alders- og sykehjemmene. Aktivitetsdosetten er en modell som gir beboerne et systematisk tilbud om aktiviteter med bakgrunn i individuelle interesser og behov.

4.15 Hjemmebaserte tjenester

4.15.1 Tjenestebeskrivelse

Hjemmebaserte tjenester skal innenfor rammen av tilgjengelige ressurser utføre bestilte tjenester i hjemmet til avtalt kvalitet, og slik at brukerne mestrer sin hverdag. Hovedmålet er å gi rett hjelp på rett plass til rett tid av rett person. Hjemmebaserte tjenester omfatter bistand i private hjem, i omsorgsboliger og bofellesskap, aktivitetssentre for mennesker med psykiske lidelser og dagsentre for personer med fysisk funksjonshemming.

Økonomi for Hjemmebaserte tjenester, inkl Stavanger hjemmehjelp 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	143 362	143 362	143 362	143 362
Driftskonsekvenser av investeringer:					
35	Haugåsveien 26/28, bofellesskap psykisk helse, 7 plasser	0	4 300	5 200	5 200
38	Lassahagen bofellesskap, psykisk helse, 4+6 plasser fra august	3 600	12 500	13 200	13 200
39	Søra Bråde bofellesskap PUH, 16 plasser	11 200	11 200	11 200	11 200
39	Søra Bråde Bofelleskap PUH 16 plasser til bestiller	-11 200	-11 200	-11 200	-11 200
40	Dagsenterplasser, PUK, 15 brukere			3500	7000
Endringer:					
152	Økt eksternt husleie og innføring av arbeidstøy HBT	2 750	4 250	4 250	4 250
153	Samlokalisering av Madla og Tjensvoll hjemmebaserte tjenester	250	750	750	750
154	Rammereduksjon - hjemmebaserte tjenester	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
154	Rammereduksjon - hjemmebaserte tjenester, til bestiller	10 000	10 000	10 000	10 000
155	Avikle St Svithun bofellesskap	0	-4 200	-4 200	-4 200
155	Avikle St Svithun bofellesskap, til bestiller	0	4 200	4 200	4 200
156	Hero, avikling	-300	-300	-300	-300
157	Prosjekt "miljøterapeut rus", avikling av kommunal finansiering	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
158	Effektiviseringskrav	-3 200	-3 200	-3 200	-3 200
	Interne budsjettkorrigeringer	5 610	5 610	5 610	5 610
Korrigert netto budsjetttramme 2015-2018		150 672	165 872	170 972	174 472

Tabell 4.14 Økonomi for Hjemmebaserte tjenester, inkl Stavanger hjemmehjelp 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjetttrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.15.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Tilpasning til redusert ramme

Hjemmebaserte tjenester har i kommende planperiode en stor oppgave med å tilpasse driften til reduserte rammer. Dette vil medføre endringer både i tjenestetilbudet og nivået på bestillingen av tjenestene, og vil gjelde for budsjettfinansierte tjenester og ABI-finansierte tjenester (aktivitetsbaserte inntekter). Rådmannen vil også vurdere organisatoriske endringer innenfor hjemmebaserte tjenester for å effektivisere driften. Reduksjon i antall sykehjemsplasser vil føre til økt press på hjemmebaserte tjenester ved at flere brukere med omfattende behov for tjenester blir boende hjemme. Dette vil kreve økt effektivitet og samhandling med samarbeidspartnere.

Rådmannen vil tidlig i planperioden justere og forenkle nåværende finansieringsmodell av bofellesskap for personer med utviklingshemming. Den nye modellen skal sikre en bedre styring og utnyttelse av de tilgjengelige ressursene. Et viktig mål er å redusere tiden som brukes til å administrere finansieringen av bofellesskapene.

Tjenestetilbud til personer med funksjonsnedsettelse

Stavanger kommune har åpnet flere nye bofellesskap for personer med utviklingshemming de siste to årene. Selv om dette har ført til en styrking av tjenestetilbudet, har ikke alle på ventelistene fått plass. Nye søkere med behov for plass i bofellesskap vil også komme til hvert år. Rådmannen vil fortsette planleggingen av nye bofellesskap.

Brukergruppen med behov for bofellesskap har endret seg de senere årene. Mange som flytter inn i nye bofellesskap for utviklingshemmede har omfattende hjelpebehov, og en atferd som utløser vedtak om bruk av tvang og makt. Det viktigste tiltaket for å møte denne utviklingen er å satse på økt kompetanse. Utvikling av ansattes kompetanse og ferdigheter er derfor et viktig satsingsområde i perioden.

Stavanger kommune vil fortsette arbeidet med å etablere et botilbud der brukerne eier sin egen bolig i samarbeid med brukere og pårørende. Målgruppen er personer med utviklingshemming som kvalifiserer for et tilbud med tilknyttet heldøgnstjenester.

Også brukergruppen med behov for bofellesskap for psykisk syke har endret seg. Antall brukere med ulike typer tilleggsproblematikk som rus, somatiske lidelser, lettere psykisk utviklingshemming og/eller utagerende atferd øker. Stavanger kommune skal i samarbeid med Helse Stavanger etablere tre bofellesskap for psykisk syke ved Lassahagen. Som en konsekvens av kommunens reduserte økonomiske handlingsrom utsettes oppstarten av første fase i prosjektet til høsten 2015. Det foreslås å prioritere oppstart av et bofellesskap for fire personer med alvorlige psykiske lidelser med ulik tilleggsproblematikk.

Rekruttering

Rekrutteringsutfordringen er fremdeles stor, spesielt for helgebemanningen. For å stimulere til at ansatte frivillig påtar seg flere helgevakter mot kompensasjon, har Stavanger kommune inngått avtale om utvidet helgearbeid for fagutdannet personell for perioden 1.8.2014 til 31.12.2015. Forutsetningen er at virksomhetene holder seg innenfor de til enhver tid gjeldende økonomiske rammer. Rådmannen vil evaluere effekten av ordningen innen avtaleperiodens utløp.

Hverdagsrehabilitering

Hverdagsrehabilitering har i løpet av 2014 blitt en bydekkende tjeneste. Erfaringene viser at hverdagsrehabilitering styrker brukerne, slik at de klarer seg uten eller med mindre hjelp enn med tradisjonelle pleie- og omsorgstjenester. En større andel av oppgavene til hjemmebaserte tjenester vil i kommende planperiode være knyttet til rehabilitering.

Innføring av arbeidstøy i hjemmesykepleien

I tråd med Arbeidstilsynets retningslinjer vil kommunen innføre bruk av arbeidsuniformer og ordning for vask av arbeidstøy for ansatte i hjemmesykepleien i planperioden. Det vil kreve tilrettelegging av garderober i virksomhetene.

Nytt aktivitetssenter for demente

Høsten 2014 åpnet et nytt aktivitetssenter med ti plasser for personer med demens. Senteret er etablert i eksisterende lokaler ved Sunde sykehjem, men driftes av Madla hjemmebaserte tjenester. Stavanger kommune vil prøve ut nye måter å organisere tjenesten på, både med tanke på nye arbeidsprosesser, aktivitetstilbud, transport og åpningstid.

4.16 Stavanger hjemmehjelp

4.16.1 Tjenestebeskrivelse

Stavanger hjemmehjelp skal levere praktisk bistand til nødvendig renhold, vask av tøy, sengetøyskift og hjelp til å bestille husholdningsvarer. Praktisk bistand tildeles med hjelp til selvhjelp som utgangspunkt, og mål om at alle skal ha mulighet til å bo så lenge som mulig i eget hjem. Virksomheten tilbyr også kjøp av tilleggstjenester. Stavanger kommune har fritt brukervalg. Stavanger hjemmehjelp er kommunal utfører for om lag 86 % av brukermassen. Kommunen har for tiden avtale med en privat leverandør av hjemmehjelpstjenester.

Driften av Tante Emmas Hus og Bergeland bydelssenter er lagt til Stavanger hjemmehjelp.

4.16.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Endringer i brukerbehov

Det er fortsatt en nedgang i søknaden til hjemmehjelpstjenester. Antall brukere som mottar praktisk bistand er redusert med 8,25 % det siste året. Selv om antall hjemmehjelpsbrukere er synkende, øker antall brukere med behov for omfattende tjenester. Det stiller økte krav til ansattes kompetanse, observasjonsevne og samarbeid med andre tjenesteytere.

Gode kunnskaper om tidlig oppsporing av sykdom/funksjonssvikt og tidlige tegn på demens er viktig. I tillegg må alle ansatte i Stavanger hjemmehjelp jobbe mot en felles målsetting om å støtte brukerne i å være aktive deltakere i eget liv, i stedet for passive tjenestemottakere. Dette innebærer at Stavanger hjemmehjelp må gjøre nødvendige omstillinger i organiseringen av arbeidet, sikre nødvendig kompetanse og utvikle nye arbeidsmetoder.

4.17 Fysio- og ergoterapitjenesten

4.17.1 Tjenestebeskrivelse

Fysio- og ergoterapitjenesten skal utrede, behandle og veilede i hjem, helsestasjon, barnehage, skole og sykehjem. Tidlig innsats og rehabilitering er et satsingsområde i Stavanger kommune, og fysioterapi og ergoterapi inngår i dette arbeidet i samarbeid med andre virksomheter. Tjenesten skal også drive helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid. Det leveres tiltak i grupper og individuelt.

Økonomi for Fysio- og ergoterapitjenesten 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	57 106	57 106	57 106	57 106
Endringer:					
179	Redusere aktiviteten ved fysio- og ergoterapitjenesten	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
180	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
	Interne budsjettkorrigeringer	-780	-780	-780	-780
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		54 726	54 726	54 726	54 726

Tabell 4.15 Økonomi for Fysio- og ergoterapitjenesten 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.17.2 Prioriterte oppgaver i planarbeidet

Aktiv skole

Fysio- og ergoterapitjenesten har gjennomført pilotprosjektet *Aktiv skole* (<http://www.stavanger.kommune.no/aktivskole>) i samarbeid med Tasta skole, skolehelsetjenesten og Universitetet i Stavanger. Pilotprosjektet er evaluert og viser gode resultater. Aktiv skole vil nå bli implementert på 5. trinn ved ni barneskoler i Stavanger kommune frem mot sommeren 2016. Målet er å redusere inaktivitet og fedme i barneskolen ved å implementere daglig lærerstyrt fysisk aktivitet i skolehverdagen.

Helsefremmende og forebyggende arbeid

I planperioden skal det videreutvikles treningstilbud til målgruppen 65 år +, som er en del av *Leve HELE LIVET*. Det er også viktig å bidra med kompetanseutvikling innen helsefremmende og forebyggende arbeid.

Det er viktig at brukeren får et målrettet tilbud av høy kvalitet gjennom hele pasientforløpet. Til hjelp i dette arbeidet er det innført felles kartleggingsverktøy som skal benyttes av alle som jobber med brukeren. Fysio- og ergoterapitjenesten er pådriver for at kartleggingsverktøyene blir brukt i alle aktuelle virksomheter.

Tverrfaglig vurdering

I løpet av 2014 er både fysioterapeut og ergoterapeut ansatt på alle fire helse- og sosialkontorer for å styrke det tverrfaglige arbeidet. Hensikten er at brukeren med behov for ergoterapi og fysioterapi skal få tverrfaglig vurdering tidlig i forløpet. I planperioden skal det utarbeides samarbeidsrutiner mellom helse- og sosialkontorene og fysio- og ergoterapitjenesten, for å sikre rett hjelp til rett tid.

4.18 Tekniske hjemmetjenester

4.18.1 Tjenestebeskrivelse

Tekniske hjemmetjenester tilbyr tekniske hjelpemidler og løsninger for trygghet og mestring i dagliglivet i samarbeid med helse- og sosialkontorene, hjemmebaserte tjenester og fysio- og ergoterapitjenesten. Hjelpemidlene skal også bidra til bedre arbeidsforhold i brukers hjem for hjemmebaserte tjenester. Virksomheten leverer og henter hjelpemidler tilhørende Nav Hjelpemiddelsentral Rogaland, i tillegg til å foreta vedlikehold og enkle reparasjoner. Tekniske tjenester har også ansvar for kommunens nøkkelbokser og trygghetsalarmsystem.

4.18.1 Økonomi for Tekniske hjemmetjenester 2015-2018	2015	2016	2017	2018
Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	1 312	1 312	1 312	1 312
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018	1 312	1 312	1 312	1 312

Tabell 4.16 Økonomi for Tekniske hjemmetjenester 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammeren vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.18.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Velferdsteknologi

Velferdsteknologi er et satsingsområde i årene framover. Dette vil få konsekvenser på flere områder for Tekniske hjemmetjenester. Hjelpemidlene vil bli mer kompliserte og kreve kompetanseheving hos de ansatte. Det blir behov for personell med mer spisset kompetanse mot velferdsteknologi og trygghetsalarmløsninger.

Overgang til digital trygghetsalarm og sentral

Dagens trygghetsalarmsentral er mer enn 12 år gammel og har kun mulighet for å håndtere analoge oppkallinger. Det analoge telefonnettet skal fases ut i hele landet ved utgangen av 2017. Innen den tid må en ny løsning være på plass. En utskiftning av både mottakssentralen og trygghetsalarmene er derfor påkrevd. Midler er satt av i handlings- og økonomiplanen og utskiftning bør skje i løpet av 2015 og 2016.

Bemanning

Tekniske hjemmetjenester har over flere år hatt den samme bemanningen selv om arbeidsmengden har økt. En større del av hjelpemidlene som nå leveres ut er komplekse, og montering og reparasjoner tar mer tid. Dette har resultert i at virksomheten ikke har vært i stand til å opprettholde vedtatte responstider på arbeidsoppdrag. Aktiviteten knyttet til tekniske hjelpemidler vil øke i tiden som kommer, blant annet som følge av satsingen på velferdsteknologi. En mindre styrking er tilført virksomheten fra statlige prosjektmidler til velferdsteknologi. Tekniske hjemmetjenester inngår som et viktig ledd i kommunens satsing på velferdsteknologi, og rådmannen vil følge kapasitetsutviklingen.

4.19 Rehabiliteringsseksjonen

4.19.1 Tjenestebeskrivelse

Rehabiliteringsseksjonen skal bidra med tiltak som kan hjelpe den enkelte til å komme bort fra, eller redusere misbruket av rusmidler, og få en mest mulig stabil livssituasjon. Virksomheten tilbyr praktisk bistand og oppfølging i ulike typer botilbud, herunder midlertidig bolig, boliger med miljøarbeidertjenester, hybelhus for ungdom med alvorlig rusproblematikk, overgangsbolig for brukere som har gjennomført medikamentfri behandling og botiltak for brukere som ønsker endring i sin rusatferd. Andre tjenester er lavterskel helsetjenester for rusmiddelmissbrukere, vernet sysselsetting og aktivitetstilbudet HUSET for brukere som har lagt rusmisbruk bak seg ved hjelp av LAR (legemiddelassistert rehabilitering) eller annen behandling. Virksomheten har også ansvar for individuell oppfølging og koordinering av tjenester for brukere som mottar LAR-behandling. Arbeidet utføres på oppdrag fra helse- og sosialkontorene. I tillegg har virksomheten hittil hatt ansvar for utdeling av medikamenter til brukere i LAR, på oppdrag fra LAR Helse Stavanger.

Økonomi for Rehabiliteringsseksjonen 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	44 577	44 577	44 577	44 577
Endringer:					
170	Redusere ressurser i botiltak	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
171	LAR, medisintil levering, helsestasjon, reduksjon	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
172	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		40 277	40 277	40 277	40 277

Tabell 4.17 Økonomi for Rehabiliteringsseksjonen 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammeren vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.19.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Utdeling av medisiner til LAR-brukere

Det er fra 1.1.2014 vedtatt at helseforetakene skal overta det økonomiske ansvaret for utdeling av LAR-medikamenter. I påvente av avklaring fra helseforetaket har Rehabiliteringsseksjonen videreført sin utdelingsordning i avdeling LARIS i 2014. Det forventes at helseforetaket overtar arbeidet med utdeling fra 2015. Dette vil medføre at avdeling LARIS avvikles i sin nåværende form, og at funksjoner som ikke er direkte knyttet til medisintil deling innarbeides i helsestasjonen for rusmisbrukere. Rehabiliteringsseksjonens budsjettammer reduseres som følge av denne endringen.

Tilpasning til redusert ramme

Endringshuset No1 har vært i drift siden årsskiftet 2012/2013. Driftssituasjonen er stabilisert, og stasjonær nattevakt på huset anses ikke lenger for å være påkrevd. Som et ledd i tilpasningen til kommunens reduserte økonomiske rammer avvikles nattevaktordningen fra 2015. Personell fra L47 vil ved behov utføre ambulerende tilsyn med boligen på natten.

Tilskuddsfinansierte tiltak

Tilskuddsordningen for kommunalt rusarbeid ble gjeninnført i 2014. Stavanger kommune fikk tildelt midler til et nytt prosjekt som skal utrede og styrke det vernede sysselsettingstilbudet som drives på LØA.

Prosjektet sluttføres i 2015.

Prosjekt *Miljøterapeut-rus* er en bo-oppfølgingstjeneste som hadde oppstart i 2013. Målsettingen er å hjelpe personer med mindre omfattende rusproblematikk til å mestre sitt boforhold og forebygge utkastelser. Prosjektet drives for statlige tilskuddsmidler og er fra høsten 2014 organisert under Rehabiliteringsseksjonen, slik at det kan dra nytte av den kompetansen virksomheten har i forhold til boligsosialt arbeid. Hvis mulig vil det bli søkt om statlige tilskuddsmidler til videreføring av prosjektet.

Handlingsplan for forebygging av overdoser og overdosedødsfall

Stavanger kommune har mottatt tilskuddsmidler til et prosjekt i forbindelse med den nasjonale overdosestrategien. Dette prosjektet skal kartlegge situasjonen i Stavanger kommune når det gjelder overdoser og overdosedødsfall. I planperioden skal en handlingsplan for forebygging av overdoser og overdosedødsfall utarbeides. Arbeidet vil foregå i nært samarbeid med helsestasjonen for rusmiddelmissbrukere.

4.20 Dagsenter og avlastning

4.20.1 Tjenestebeskrivelse

Dagsenter og avlastning tilbyr en rekke ulike tjenester, herunder avlastning til familier med særlig tyngende omsorgsoppgaver for barn og unge med funksjonsnedsettelse, dagsenter og boliger med heldøgns omsorg for mennesker med ulike funksjonsnedsettelse, barne- og ungdomsbolig, skolefriavlastning for elever i videregående skole og foresatt-styrt personlig assistanse for barn.

Stavanger kommune har fritt brukervalg for avlastningstjenesten. Det innebærer at brukere kan velge å få tjenesten levert fra Dagsenter og avlastning, som er en kommunal virksomhet, eller fra en privat leverandør.

Økonomi for Dagsenter og avlastningsseksjonen 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	94 488	94 488	94 488	94 488
Driftskonsekvenser av investeringer:					
36	Krosshaugveien, bofellesskap for autister, 8 plasser		22 800	22 800	22 800
37	Bjørn Farmannsgate 25, barn med autisme og PUH, 4 plasser	0	11 000	11 000	11 000
Endringer:					
173	PU-brukere dagsenter, 15 plasser	3 500	3 500	3 500	3 500
174	Ressurskrevende brukere avlastning	3 000	3 000	3 000	3 000
175	Avvikle ferieturer for funksjonshemmede	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
176	Redusere antall plasser i avlastningsboligene	-4 500	-7 500	-7 500	-7 500
176	Redusere antall plasser i avlastningsboligene til bestiller	4 500	7 500	7 500	7 500
177	Effektiviseringskrav	-600	-600	-600	-600
	Interne budsjettkorrigeringer	10 025	10 025	10 025	10 025
Korrigert netto budsjettrammer 2015-2018		109 413	143 213	143 213	143 213

Tabell 4.18 Økonomi for Dagsenter og avlastningsseksjonen 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.20.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Kapasitet avlastningstjenester

Kapasiteten i den kommunale avlastningstjenesten har vært presset i en periode, men er nå bedre som følge av at mange brukere har fått leilighet i nye bofellesskap. Som en følge av den økonomiske situasjonen foreslår rådmannen å avvikle fem plasser for døgnavlastning samt en kriseplass ved virksomheten. Alle som fyller vilkårene for døgnavlastning vil fortsatt få tilbud, men avlastningstilbudet blir mindre fleksibelt. Avviklingen vil medføre færre avlastningsdøgn til fordeling, og mindre avlastning for nye brukere. Fordelingen av døgn i henhold til vedtak vil i større grad måtte styres av ledig kapasitet på ukedagene. Fritt brukervalg vil kunne få betydning for den samlede kapasiteten, avhengig av hvor mange

som velger privat leverandør.

Samtidig med at kapasiteten for døgnavlastning reduseres må kommunen planlegge ulike permanente botilbud og avlastningstiltak, for å møte den forventede økningen i denne brukergruppen i årene som kommer. Hvis familiene må vente lenge på at bruker får egen bolig, øker behovet for avlastning og akutte kriseløsninger.

Barnebolig

En ny barnebolig er under planlegging for ferdigstillelse i løpet av 2016. Denne boligen vil bli tilpasset beboere med utfordringer knyttet til atferd. Muligheten for å etablere skjermede omgivelser med få brukere og et begrenset antall ansatte, er avgjørende for å kunne gi et forsvarlig tilbud. Når den nye barneboligen åpnes, vil kapasiteten i barneboligen samlet øke med seks plasser.

Dagtilbud

I plan for tjenestetilbudet til personer med utviklingshemning er det en målsetting at alle skal ha mulighet til et meningsfylt arbeids- og aktivitetstilbud utenfor hjemmet.

Prognosen for behov for dag- og aktivitetstilbud tilsier at det bør etableres et nytt dagsenter med 15 plasser i planperioden. Dette vil kunne gi alle nye brukere som er ferdig med videregående skole og bor hjemme hos foreldrene en dagsenterplass, og flere av beboerne i bofellesskap et aktivitetstilbud utenfor boligen.

Kompetansebehov

Flere barn med utfordrende atferd har vedtak om bruk av tvang og makt etter § 9 i helse- og omsorgstjenesteloven. Bydekkende veiledningsteam skal veilede ansatte som arbeider med brukere med utviklingshemning som har særlig utfordrende atferd. Veiledningsteamet gir kompetanseheving i blant annet profesjonelt miljøarbeid, terapeutisk mestring av aggresjon (TMA) og bruk av tvang og makt. Teamet har en viktig rolle i arbeidet med å opprettholde og utvikle veiledning og kompetanse. En egen kompetanseplan for dette tjenesteområdet vil bli utarbeidet.

4.21 Nav-kontorene

4.21.1 Tjenestebeskrivelse

Stavanger har fire Nav-kontorer som drives i partnerskap mellom stat og kommune. Kontorenes viktigste oppgave er å bidra til at flest mulig kommer i arbeid eller aktivitet. På vegne av kommunen forvalter Nav-kontorene økonomisk sosialhjelp, kvalifiseringsprogram, midlertidig husvære, generell rådgivning og veiledning, økonomisk rådgiving og individuell plan med hovedfokus på arbeid og aktivitet. I tillegg forvalter kontorene hele den statlige tjeneste- og ytelsesporteføljen som er lagt til Arbeids- og velferdsetaten. Brukere som har behov for økonomisk eller sosialfaglig bistand fra stat og kommune, skal få samordnet hjelp på Nav-kontorene.

Økonomi for NAV-kontorene 2015-2018		2015	2016	2017	2018
Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014		196 929	196 929	196 929	196 929
Endringer:					
149	Sosialhjelp	20 000	20 000	20 000	20 000
150	Redusere bemanningen	0	-1 400	-1 400	-1 400
151	Effektiveringskrav	-200	-200	-200	-200
Interne budsjettkorrigeringer		1 000	1 000	1 000	1 000
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		217 729	216 329	216 329	216 329

Tabell 4.19 Økonomi for NAV-kontorene 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.21.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Redusere kostnadsveksten

Utbetalingene til økonomisk sosialhjelp har økt betydelig de siste to årene, og økningen i utbetaling har vært høyere enn økningen i antall mottakere. Stavanger har gjennom det siste tiåret hatt en betydelig befolkningsvekst, men har ikke hatt en tilsvarende vekst i antall sosialhjelps-mottakere. I 2003 var 3,4 prosent av befolkningen sosialhjelpsmottakere, mens tilsvarende tall for 2013 var 2,5 prosent. I årene fremover må det forventes at antall innbyggere som har behov for sosialhjelp, vil stige i takt med en økende befolkning. Vedvarende høye boligpriser bidrar også til at noen lavinntektsgrupper over tid har behov for supplerende sosialhjelp ved siden av annen inntekt for å dekke sine boustgifter. For å redusere kostnadsveksten må Nav-kontorene prioritere å få personer med sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold ut i arbeid, eller over på andre permanente stønadsordninger. Nav-kontorene må utarbeide tiltaksplaner som konkretiserer hvilke tiltak som videreføres og/eller iverksettes for å oppnå resultatmålene. Rådmannen vil også i 2015 (som i 2014) utarbeide et oppdragsbrev til Nav-kontorene med konkrete utfordringsområder med tilhørende resultatmål.

Helseavklaring for langtidsmottakere av sosialhjelp

Mange langtidsmottakere har sammensatte somatiske, psykiske og/eller rusrelaterte utfordringer. Nav-kontorene må identifisere aktuelle brukere og foreta helseavklaring i samarbeid med bruker, kommune- og spesialisthelsetjenesten. Helseavklaring vil kunne avklare eventuelle rettigheter etter folketryktdloven og gi en alternativ inntektssikring, i tillegg til nødvendig helsehjelp.

Redusert bruk av midlertidig bolig

Et økende antall bostedsløse har de siste årene ført til økt bruk av midlertidig bolig. Denne trenden er snudd i 2014. Nav-kontorene må også i 2015 tilby tett oppfølging til de som er bostedsløse, i samarbeid med helse- og sosialkontorene. Arbeid med familier i midlertidig bolig skal prioriteres. De som fyller vilkårene for kommunal bolig skal prioriteres ved tildeling av ledige familieboliger.

Kvalifiseringsprogrammet

Nav-kontorene må arbeide kontinuerlig med å vurdere hvem som fyller kriteriene for å delta i kvalifiseringsprogrammet og motivere disse for deltakelse. Kvalifiseringsprogrammet er et arbeidsrettet tiltak med tett oppfølging for langtidsmottakere av sosialhjelp. Målet er at antall deltakere økes ytterligere. Noen brukere kommer ikke i arbeid etter gjennomført kvalifiseringsprogram og har heller ikke rett på statlige ytelser. For å unngå «tilbakeføring» til økonomisk sosialhjelp må Nav-kontorene vurdere alternative løsninger for den enkelte etter avsluttet kvalifiseringsprogram.

Aktivitetsplikt

Arbeids- og sosialdepartementet har foreslått en lovendring i sosialtjenestelovens § 20 som innebærer at kommunen får plikt til å sette vilkår om arbeidsrettet aktivitet for sosialhjelps-mottakere, med mindre tungtveiende grunner taler mot det. Lovendringen er foreslått iverksatt fra 1.1.2015. Dersom forslaget vedtas, må det etableres kommunale aktivitetstilbud med tilstrekkelig kapasitet, tilsvarende tiltaket *START* i Arbeidstreningssesjonen, slik at aktuelle brukere kommer i gang med egnede aktiviteter innen rimelig tid.

Barn i vanskeligstilte familier

Barn og unge skal sikres en trygg oppvekst og skal kunne delta i alminnelige skole- og fritidsaktiviteter uavhengig av foreldrenes økonomi. Alle barn mellom 6 og 18 år fra økonomisk vanskeligstilte familier skal få økonomisk støtte for å delta i minst en fritidsaktivitet. Nav-kontorene må foreta en systematisk kartlegging og dokumentasjon av barnas situasjon. Der det er behov for særskilt oppfølging må Nav-kontorene sørge for at dette iverksettes.

Stavanger kommune fikk i 2014 tilskudd fra de statlige fattigdomsmidlene til 1,5 årsverk fordelt på to Nav-kontorer for å delta i prosjektet *Eg vil Lære*. Målsettingen er at barn som lever i familier med lav inntekt skal oppnå resultater i skolen i tråd med sitt evnenivå. Foreldre og barn skal få tilbud om systematisk tverrfaglig oppfølging i hjem og skole. Prosjektet videreføres i 2015 under forutsetning av videre statlig finansiering.

Forsterket innsats rettet mot ungdom mellom 18–25 år

Stavanger kommune og Nav Rogaland viderefører ungdomssatsning *Alarmen går!* som ble iverksatt i 2012. Målsettingen er at arbeidsledig ungdom som kontakter Nav-kontoret skal være i arbeid, opplæring eller annen aktivitet, eventuelt avklart mot andre relevante tiltak, i løpet av maksimum tre måneder. De følges tett opp, og det stilles vilkår om deltakelse i jobbklubb/jobbverksted, aktiv jobbsøking eller andre relevante tiltak for å motta sosialhjelp.

Ny GIV utviklingsprosjekt

Stavanger kommune fikk i 2013 og 2014 tilskudd fra Arbeids- og velferdsdirektoratet til to årsverk knyttet til et utviklingsforsøk med Nav-veiledere i videregående skole. Målet er å redusere frafall i videregående skole ved å styrke den sosialfaglige veiledningen til elevene. Prosjektet drives i samarbeid med Nav Rogaland, Rogaland fylkeskommune og Godalen videregående skole. To sosialfaglige veiledere tilbyr tilrettelagte sosiale tjenester på Godalen videregående i samarbeid med Nav-kontorene og det øvrige kommunale hjelpeapparatet. Utviklingsarbeidet videreføres i 2015 under forutsetning av videre statlig finansiering.

4.22 Arbeidstreningssesksjonen

4.22.1 Tjenestebeskrivelse

Arbeidstreningssesksjonen tilbyr kommunale tiltaksplasser til personer med behov for tett oppfølging, kvalifisering og/eller ytterligere avklaring for å komme i arbeid. Deltakerne mottar økonomiske ytelser fra Nav-kontorene. Virksomheten har tilbud om jobbsøkerkurs for unge sosialhjelpssøkere, tiltak i oppstartfasen til kvalifiseringsprogrammet og avklaringstiltak for sosialhjelpsmottakere. Det tilbys arbeidstrening i grupper for ungdom, minoritetsspråklige og langtidsmottakere av sosialhjelp med behov for spesiell tilrettelegging. I tillegg gis det tilbud om tett individuell oppfølging av deltakere som er utplassert i kommunale/private tiltaksplasser, på oppdrag fra Nav-kontorene. Hovedtyngden av brukerne er deltakere i kvalifiseringsprogrammet. Det gis også tilbud til brukere som mottar sosialhjelp eller statlige ytelser. Arbeidstreningssesksjonen drifter i tillegg *Praksisplasser for funksjonshemmede*, et arbeidsrettet tiltak der målgruppen er uføretrygdet med en fysisk eller psykisk funksjonshemming.

Økonomi for Arbeidstreningssesksjonen 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	12 269	12 269	12 269	12 269
Endringer:					
181	Redusere aktiviteten	-450	-450	-450	-450
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		11 819	11 819	11 819	11 819

Tabell 4.20 Økonomi for Arbeidstreningssesksjonen 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammeren vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.22.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Individuell tilpasning av tiltakene

Antall deltakere i Arbeidstreningssesksjonen har økt kraftig de siste årene. I planperioden skal det arbeides med å videreutvikle innhold og struktur i tiltakene slik at disse tilpasses brukergruppens behov, samtidig som kapasiteten i tiltakene utnyttes maksimalt. Noen brukere har så store utfordringer at de etter å ha gjennomført kvalifiseringsprogram i Arbeidstreningssesksjonen fortsatt står uten arbeid. De har heller ikke rett på uføretrygd eller andre statlige ytelser. Arbeidstreningssesksjonen og Nav-kontorene må samarbeide tett i hvert enkelt tilfelle for å finne løsninger for den enkelte etter avsluttet kvalifiseringsprogram.

START

START er et lavterskel arbeidstreningstiltak for brukere som er i oppstartfasen av kvalifiseringsprogrammet. Det benyttes også som avklaringstiltak for sosialhjelpsmottakere, når det er uklart hva slags bistand de har behov for. Oppmøte i *START* stilles da som vilkår for å motta sosialhjelp. Plassene i *START* fordeles mellom deltakerne, slik at kapasiteten utnyttes maksimalt. Dersom forslaget om aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere vedtas av Stortinget vil det være behov for en betydelig kapasitetsøkning i *START*.

Jobbverksted

Jobbverksted er et fire ukers kurs med ulike jobbsøkeraktiviteter for unge sosialhjelpsmottakere. I 2014 ble tilbudet utvidet for deltakere som ikke har nådd målsetting om jobb etter første kursperiode, slik at de kan fortsette i Arbeidstreningssesksjonen til de er i gang med arbeid, skole eller andre arbeidsmarkedstiltak. Ordningen videreføres i 2015.

Samarbeid med Nav-kontorene

Samarbeidet mellom Arbeidstreningssesksjonen og Nav-kontorene er avgjørende for at virksomheten skal kunne bidra med å få deltakerne i arbeid. Virksomheten vil i planperioden ha oppmerksomhet på å opprettholde og videreutvikle gode samarbeidsrutiner med Nav.

Praksisplasser for funksjonshemmede (PFF)

I planperioden skal det arbeides for å få flere av deltakere i PFF-ordningen over på stønadsordningen «Varig Tilrettelagt Arbeid i Ordinær Virksomhet» (VTAO) fra Nav. Gjennom dette frigjøres plasser i PFF-ordningen for nye deltakere.

4.23 Flyktingeseksjonen

4.23.1 Tjenestebeskrivelse

Flyktingeseksjonen har ansvar for bosetting og oppfølging av nyankomne flyktninger i to til tre år etter ankomst til kommunen, avhengig av lengden på innvilget introduksjonsprogram. Ansvaret omfatter praktisk bistand, veiledning og koordinering av tiltak når det gjelder økonomi, bolig, familieliv og deltagelse i arbeids- og samfunnsliv. Flyktingeseksjonens tjenester omfatter også forvaltning av søknader om introduksjonsprogram, kartlegging, individuelle kvalifiseringsplaner og annen oppfølging i introduksjonsordningen (jf. introduksjonsloven). Flyktingeseksjonen samarbeider tett med Johannes læringscenter som har ansvar for hovedtyngden av den opplæringen som gis i introduksjonsprogrammet.

Økonomi for Flyktingeseksjonen 2015-2018	2015	2016	2017	2018
Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	8 509	8 509	8 509	8 509
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018	8 509	8 509	8 509	8 509

Tabell 4.21 Økonomi for Flyktingeseksjonen 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammeren vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.23.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Bosetting av flyktninger

Formannskapet har fattet vedtak om å bosette 330 flyktninger i perioden 2014-2016 inkludert 50 enslige mindreårige. I 2015 skal kommunen bosette og integrere 120 flyktninger (inkludert 20 enslige mindreårige). I tillegg kommer familiegjenforente til flyktningene.

For å oppnå større gjennomstrømning i kommunale boliger er det satt i verk informasjonsmøter om kjøp av bolig, låneordninger etc. for tidligere flyktninger som bor i kommunale boliger. Det er også iverksatt styrket opplæring om boligmarkedet i introduksjonsprogrammet, og tettere samarbeid mellom Oppvekst og levekårservice, helse- og sosialkontorene og Flyktingeseksjonen. Ordningen med informasjonsmøter vedrørende kjøp av egen bolig innføres i løpet av planperioden som en fast ordning.

Introduksjonsprogram og samarbeid med Johannes læringscenter og Nav

En prioritert oppgave for Flyktingeseksjonen er å bidra til at flyktninger som gjennomfører introduksjonsprogrammet kommer i arbeid, arbeidsrettede tiltak eller utdanning.

Samarbeidet mellom Flyktingeseksjonen, Johannes læringscenter og Nav-kontorene er avgjørende for å oppnå gode resultater på dette området. For å øke andelen som går til arbeid eller utdanning etter fullført program vil nye samarbeidsformer mellom Flyktingeseksjonen og Nav-kontorene bli implementert i 2015. Dette innebærer tettere og mer kontinuerlig samarbeid rundt enkelt deltakere mellom Flyktingeseksjonens veiledere og faste kontaktpersoner ved de fire Nav-kontorene. Det er også igangsatt et arbeid for å gjennomgå oppgave- og ansvarsfordeling mellom Flyktingeseksjonen og Johannes læringscenter. Hensikten er å optimalisere samarbeidet rundt deltakerne i introduksjonsprogrammet.

Flyktingeseksjonen flytter i 2015 inn i nye lokaler og vil da bli samlokalisert med Johannes læringscenter. Dette forventes å bidra til et tettere samarbeid mellom virksomhetene. Målet er at andelen som går til arbeid eller utdanning etter fullført introduksjonsprogram skal øke gjennom en mer helhetlig tilnærming til nyankomne flyktninger.

Psykisk helse

Stavanger kommune bosetter flyktninger fra asylmottak i Norge, og overføringsflyktninger direkte fra utland. Mange har behov for oppfølging relatert til psykisk helse. I planperioden vil arbeidet med å få på plass gode samarbeidsrutiner med kommunens tjenester for mennesker med psykiske lidelser og spesialisthelsetjenesten innen psykisk helse bli prioritert.

4.24 Krisesenteret

4.24.1 Tjenestebeskrivelse

Krisesenteret er et tilbud til kvinner, menn og deres barn som er utsatt for vold eller trusler om vold i nære relasjoner. Virksomheten gir også tilbud til mennesker som er utsatt for tvangsekteskap eller menneskehandel. Stavanger kommune er vertskommune for senteret som driftes i samarbeid med 17 andre kommuner i Sør-Rogaland. Tilbudet omfatter råd og veiledning gjennom individuelle samtaler og/eller gruppesamtaler, et trygt midlertidig bosted når dette er nødvendig, bistand til å ordne praktiske utfordringer som økonomi og nytt bosted, foreldreveiledning og formidling av kontakt med andre deler av hjelpeapparatet. Krisesenteret er et gratis lavterskeltilbud som er åpent hele døgnet.

Økonomi for Krisesenteret i Stavanger 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	10 892	10 892	10 892	10 892
Endringer:					
178	Økt tilskudd i tråd med samarbeidsavtalen mellom kommunene	300	300	300	300
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		11 192	11 192	11 192	11 192

Tabell 4.22 Økonomi for Krisesenteret i Stavanger 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettammeren vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.24.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Nye lokaler

Krisesenteret flyttet inn i nye lokaler i august 2014. Standarden og utformingen av bygget innebærer en kvalitetsmessig heving av tilbudet til beboerne. Etter innflytting er kun tilbudet til menn lokalisert utenfor hovedbygget. Det forventes at samlokalisering av tjenestetilbudet til kvinner og barn vil øke kapasiteten, gi større fleksibilitet og en bedre utnyttelse av personalressursene i virksomheten. Stabilisering av ny driftssituasjon vil være en prioritert oppgave inn i 2015.

Økt pågang til Krisesenteret

Pågangen til Krisesenteret har økt betydelig siden kommunen overtok driftsansvaret i 2010. Senteret er forpliktet til å ta imot alle som henvender seg, såfremt de er i målgruppen. Håndtering av den økte pågangen er en kontinuerlig utfordring for Krisesenteret og har gjort at det har vært nødvendig å redusere maksimal oppholdstid fra tre måneder, som var normen i 2010, til seks uker fra 2014. Endringen er gjort i forståelse med samarbeidskommunene.

Sikkerhet for beboere og personale

Sikkerhet for beboere og personale prioriteres høyt. Nye lokaler gjør det nødvendig med nye rutiner for å ivareta sikkerheten til personalet ved senteret. I planperioden vil det bli arbeidet med å utvikle verktøy for kartlegging og kategorisering av risiko knyttet til den enkelte beboer. Krisesenteret har et tett samarbeid med politiet, som vil bistå med råd og veiledning innenfor dette arbeidet.

Brukere med rusproblematikk

Krisesenteret skal utarbeide nye rutiner som sikrer at brukere med rusproblematikk får nødvendig beskyttelse, samtidig som øvrige beboere og deres barn skjermes mot ruspåvirkede personer. Det nye bygget er tilrettelagt for å kunne gi brukere med rusproblematikk et forsvarlig tilbud.

Oppfølging av barn og unge

Arbeidet for å bedre tilbudet til barn og unge tilpasses i nye lokaler og videreføres i planperioden. En fireårig handlingsplan ble iverksatt i 2012. Aktuelle tiltak er aktivitetsgrupper, oppfølging av samvær med foreldre, foreldreveiledning og kulturaktiviteter for barn.

Kompetanseutvikling for personalet

Det skal i planperioden arbeides med kompetanseheving i personalgruppen. Flere ansatte er i gang med videreutdanning innen voldsatferd og traumebevissthet.

4.25 Stavanger legevakt

4.25.1 Tjenestebeskrivelse

Stavanger legevakt skal sørge for nødvendig helsehjelp når hjelpen ikke kan vente til en får time hos fastlegen, og ikke er av en slik art at den skal gis på sykehus.

Legevakten er kommunens fremste øyeblikkelig hjelp- og beredskapsvirksomhet. Det er en virksomhet med varierende grad av aktivitet gjennom året og gjennom døgnet. Dette krever en robust bemanning og organisering, og samtidig en smidighet til å håndtere endringer.

Stavanger legevakt er et interkommunalt samarbeid med Sola og Randaberg kommune. På Stavanger legevakt finner man også tjenestene voldtekstmottak, kriseteam og psykiatrisk sykepleier. Disse er i ulik grad interkommunale samarbeid mellom kommuner i Sør-Rogaland.

Økonomi for Stavanger legevakt 2015-2018		2015	2016	2017	2018
	Opprinnelig vedtatt netto driftsramme 2014	33 125	33 125	33 125	33 125
Endringer:					
184	Initiativ til interkommunalt samarbeid ved smittevernkontoret	-500	-500	-500	-500
185	Samarbeidsavtale Sola og Randaberg, merinntekt	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
186	Effektiviseringskrav	-200	-200	-200	-200
Korrigert netto budsjettammer 2015-2018		30 025	30 025	30 025	30 025

Tabell 4.23 Økonomi for Stavanger legevakt 2015-2018. Beløp i 1000 kr. Budsjettrammen vil bli justert for helårseffekten av lønnsoppgjørskostnad 2014

4.25.2 Prioriterte oppgaver i planperioden

Nasjonalt nødnett

Nødnett er et nytt digitalt samband for politi, brannvesen, helsetjenesten og andre viktige samfunnsfunksjoner. Det nye nødnettet er i ferd med å erstatte helseradionettet, og alle kommuner er pålagt å knytte seg til dette. Nødnettet skal bygges ut i hele landet og skal ferdigstilles i løpet av 2015. Bruk av nødnett vil bidra til styrket beredskap og mer effektiv krisehåndtering.

Stavanger kommune ved legevakten skal installere og ta systemet i bruk i løpet av 2015. Installasjonen vil kreve noe ombygging ved legevakten, både til det tekniske utstyret og arbeidsstasjoner for operatørene. Utstyr og installasjon finansieres av statlige midler, men opplæring av personell og drift vil medføre økte kostnader for kommunen.

Legevakten er også i ferd med å utarbeide nødnettsamarbeid med omkringliggende kommuner, og Stavanger vil her fungere som vertskommune.

Ny akuttmedisinforordning

Helse- og omsorgsdepartementet sendte våren 2014 ut forslag til ny forskrift om krav til akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus. Forskriften skal bidra til at befolkningen mottar forsvarlige og koordinerte akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus. Dette innebærer blant annet regulering av kompetansekrav for legevaktspersonell, samt svartid for legevaktsentraler.

Stavanger kommune har allerede iverksatt fast opplæring av nyansatte, og etablert et tilbud om samhandlingstrening med ambulansetjenesten. En endring i dagens krav kan likevel medføre økt behov for opplæring og bemanning og vil dermed ha økonomiske konsekvenser.